Διπλωματική Εργασία: Βίωση του αστικού χώρου ως παιχνίδι – Στρατηγικές επανάχρησης και ανανοηματοδότησης αστικών κενών εντός της κτιριακής ρυμοτομίας στα Χανιά.

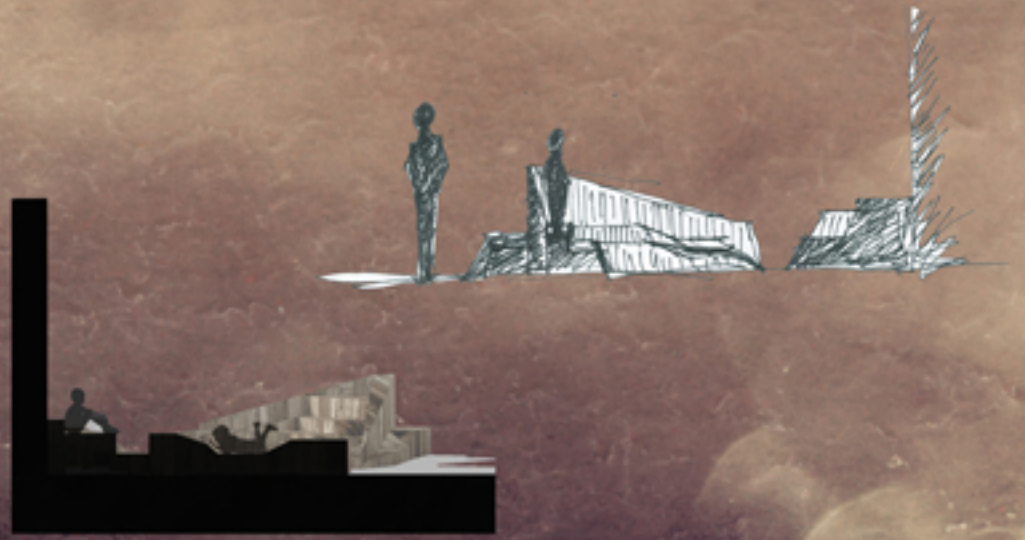

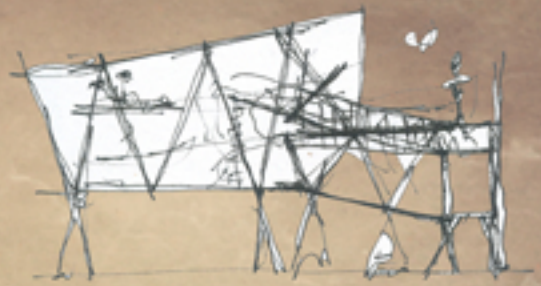

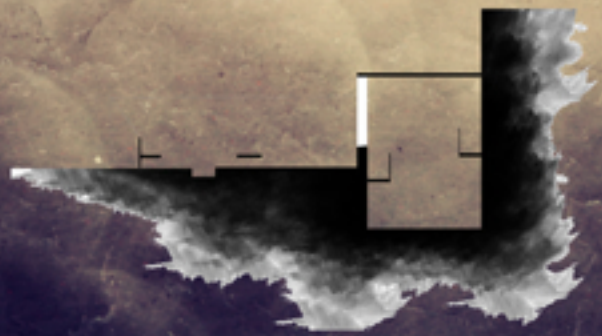

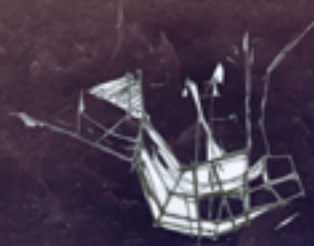

Πολυτεχνείο Κρήτης -Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Φοιτήτρια: Μασσαλά Ελεάννα
Επιβλέπων διδάσκων: Ουγγρίνης Κωνσταντίνος - Αλκέτας

Η παρούσα διπλωματική αποτελεί μια πρόταση σχεδιασμού χώρων παιχνιδιού στην πόλη των Χανίων.

Πρόκειται για μια σειρά επεμβάσεων που αποσκοπούν στο να αποτελέσουν έναυσμα για τη **βίωση του χώρου ως παιχνίδι**, ως ανακάλυψη, ως δημιουργική διαδικασία αλλά και ως πεδίο συνύπαρξης και αλληλεπίδρασης μεταξύ των ατόμων.

Αποτελεί δηλαδή μια προσπάθεια **επανα- νοηματοδότησης της σχέσης του χρήστη (κατοίκου ή περαστικού) με το δημόσιο χώρο της πόλης**

Γιατί επανα- νοηματοδότηση της σχέσης του χρήστη με το δημόσιο χώρο της πόλης?

Ερευνώντας τη σχέση χρήστη – χώρου παρατηρούμε ορισμένα στοιχεία τα οποία κρίνουμε **ότι αποδυναμώνουν το δυναμικό της σχέσης αυτής**

Βασικά στοιχεία προβληματισμού αποτέλεσαν :

- η χρήση του δημόσιου χώρου για την εξυπηρέτηση πρακτικών – κατά βάση – αναγκών
- η **έλλειψη βιωματικής σχέσης** του χρήστη με το δημόσιο χώρο
- η **θέση του χρήστη ως παρατηρητή** και όχι ενεργού μετασχηματιστή του δημόσιου χώρου
- ο **προκαθορισμένος (λειτουργικά) και εμπορευματοποιημένος χαρακτήρας** των χώρων κοινωνικής συναναστροφής των ατόμων και η εξάρτηση του «ενεργού» δημόσιου χώρου από συμπληρωματικές χρήσεις εμπορευματικού χαρακτήρα.

Γιατί χώροι παιχνιδιού?

Στόχος της εργασίας είναι να δημιουργηθούν χώροι που θα **«κινητοποιήσουν»** τους χρήστες να βιώσουν το χώρο πέρα από τα όρια της σαφούς λειτουργικότητας, και να ενισχύσουν μια βιωματική και "μετασχηματιστική" σχέση των ατόμων με το δημόσιο χώρο. Κατά συνέπεια το **παιχνίδι** αποτέλεσε μια έννοια και χρήση – " κλειδί" στην σύζευξη αυτών των στόχων, καθώς πρόκειται για μια **διαδικασία ανοιχτή σε ερμηνείες** ενώ παράλληλα **ενισχύει τη βιωματική/ μετασχηματιστική χρήση του χώρου.**

Στην εργασία αυτή επιχειρούμε το παιχνίδι να συνδεθεί με την έννοιες **του ανοιχτού**, του **άμεσου**, του **αυθόρμητου**, του **μη παραγωγικού (για το κεφάλαιο) ή εμπορεύσιμου.** Ακόμα, βλέπουμε το παιχνίδι **ως υπέρβαση της αναγκαιότητας,** ως μια **«ανεπίσημη» δραστηριότητα που δεν έχει κάποιο συγκεκριμένο ρόλο στην κοινωνική αναπαραγωγή.**

Arakawa and Madeline Gins, "Perceptual Landing Sites (II)"

Τι εννοούμε βιώνω τον αστικό χώρο ως παιχνίδι?

Βιώνω τον αστικό χώρο ως παιχνίδι σημαίνει ότι «ξεφεύγω» από τις συνήθεις δραστηριότητες που συμβαίνουν στις πόλεις και αντιλαμβάνομαι το χώρο **πέρα από τα όρια της εξυπηρέτησης μια συγκεκριμένης λειτουργίας**.

Ακόμα, βιώνω το χώρο ως παιχνίδι σημαίνει ότι **εξερευνώ το χώρο**, ότι κινούμε **χάνοντας την αίσθηση του προσανατολισμού,** ότι η ποσοτική και ποιοτική **αντίληψη του χώρου εναλλάσσεται διαρκώς, ότι οι δράσεις και τα συναισθήματα μου μεταβάλλονται όσο αλλάζει η ατμόσφαιρα του χώρου.**

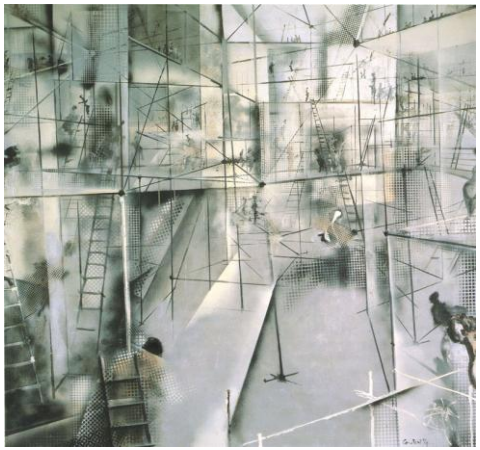

New Babylon / Constant

Βιώνω το χώρο ως παιχνίδι σημαίνει επιπλέον ότι ο χώρος δεν αποτελεί ένα ήδη γνωστό και αμετάβλητο πεδίο για τον χρήστη, αλλά **ένα πεδίο δημιουργικότητας και μεταβλητότητας,** ένα σύμπλεγμα υλικών και άυλων στοιχείων στα οποία **ο χρήστης μπορεί να επέμβει και να τα μετασχηματίσει.**

Η επέμβαση πραγματοποιείται στην πόλη των Χανιών. Αρχικά, καθώς μιλάμε για δημιουργία δημόσιων χώρων, οι επεμβάσεις χωροθετούνται σε κεντρικές περιοχές της πόλης, όπου η πυκνότητα του δομημένου περιβάλλοντος και η συγκέντρωση των ανθρώπων σε περιορισμένο χώρο ενθαρρύνει τη δημιουργία δημόσιων χώρων και την αλληλεπίδραση μεταξύ των κατοίκων. Πιο συγκεκριμένα, επιλέγονται τέσσερις περιοχές της πόλης των Χανίων (άνω κουμ καπί, κάτω κουμ καπί, μαχαιράδικα, σπλάτζια) που εμφανίζουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά:

- **μικρή κλίμακα,**
- **πυκνή δόμηση**
- σχετική **πολυπλοκότητα όσον αφορά το οδικό δίκτυο**
- επικρατέστερη χρήση η **χρήση κατοικίας**
- μεγάλος αριθμός κατοίκων που ανήκουν σε **χαμηλά οικονομικά στρώματα**
- **μικρή κάλυψη ανά κάτοικο**.

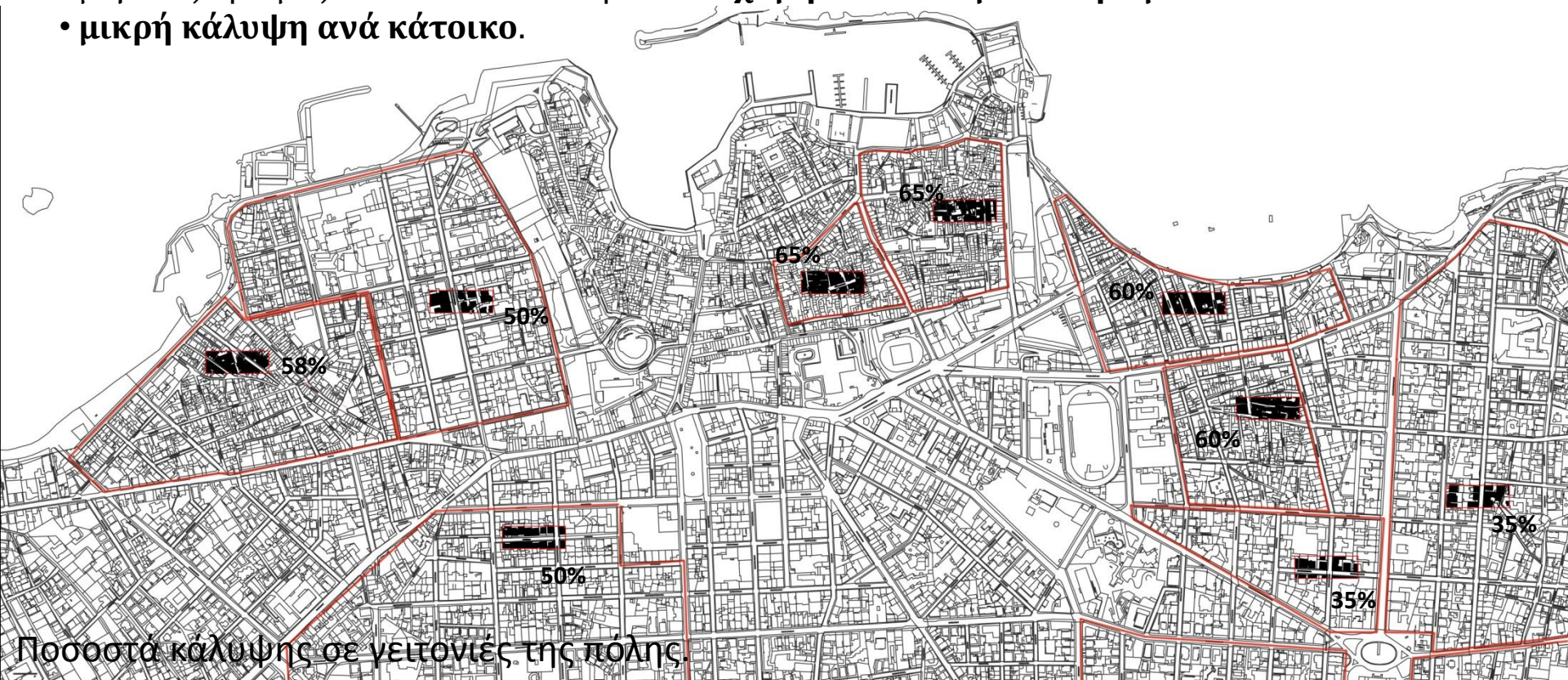

Ποσοστά κάλυψης σε γειτονιές της πόλης.

Τα χαρακτηριστικά αυτών των περιοχών κρίνονται σημαντικά για διαφορετικούς λόγους. Η πυκνή δόμηση, η μικρή κάλυψη ανά κάτοικο ,αλλά και σε πολλές περιπτώσεις η έλλειψη υπαίθριων ή ημι-υπαίθριων χώρων ανά κατοικία μπορούν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά στην προσπάθεια **εμπλοκής των κατοίκων με το δημόσιο χώρο**, αλλά και στην προσπάθεια **δημιουργίας σχέσεων αλληλεπίδρασης** μεταξύ τους. Εξάλλου, λόγω των χαρακτηριστικών που αναφέρθηκαν, διακρίνουμε στις περιοχές αυτές μια σχετική οικειοποίηση του χώρου (π.χ. ο δρόμος λειτουργεί συχνά ως ο υπαίθριος χώρος των κατοικιών) που έχει ως αποτέλεσμα μια αυξημένη επικοινωνία μεταξύ των κατοίκων σε σχέση με άλλες περιοχές των Χανίων.

Η πολυπλοκότητα του οδικού δικτύου, η μικρή κλίμακα και η πυκνή δόμηση σχετίζονται με το παιχνίδι καθώς ενισχύουν την **αίσθηση αποπροσανατολισμού και την διαδικασία της εξερεύνησης.**

Σε αυτές τις πυκνοκατοικημένες περιοχές εντοπίζονται υπαίθριοι –ημιυπαίθριοι **«υπολειμματικοί» χώροι** μικρής κλίμακας. Πρόκειται είτε για άκτιστα κομμάτια γης είτε για εγκαταλελειμμένα κτίσματα που διατηρούν ένα μέρος του κελύφους τους. Οι χώροι επέμβασης είναι, κατά βάση, **μικρής κλίμακας** και δεν έρχονται σε άμεση επαφή με κεντρικούς οδικούς άξονες ή άξονες εμπορίου **αποτελώντας «κρυμμένους» χώρους** για τον περιπατητή. Η επιλογή αυτή σχετίζεται με την πρόθεση να αποτελέσουν οι χώροι αυτοί στοιχεία ανακάλυψης για τον περιπλανώμενο αλλά και πεδίο δράσης, βιωματικής εμπειρίας και συνύπαρξης για τους κατοίκους των περιοχών. Η επιλογή χώρων μικρής κλίμακας σχετίζεται επίσης με την προσπάθεια δημιουργίας αποκεντρωμένων και αποσπασματικών χώρων στην πόλη που εξυπηρετούν διαφορετικές ανάγκες από έναν κεντρικό δημόσιο χώρο η ένα κυρίαρχο δίκτυο.

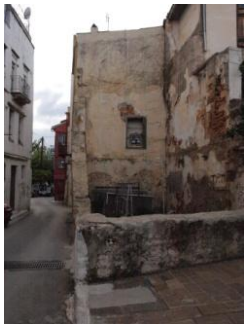

Συγκεκριμένοι χώροι, δίκτυο ή διαδικασία?

Χώροι που σχεδιάστηκαν στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής

Στόχος της εργασίας είναι να προτείνει **νέους τρόπους χωρικής αντίληψης** και **δράσης στο χώρο**. Πρόκειται λοιπόν περισσότερο για μια **διαδικασία** που θα μπορούσε να είναι ανεξάρτητη του τόπου και του χρόνου, μια διαδικασία που θα μπορούσε **να επεκτείνεται χωρίς όρια** δημιουργώντας **κίνητρα για παιχνίδι και κοινωνικές δραστηριότητες .**

Χώροι που εντοπίστηκαν στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής

Συνθετικές αρχές των χώρων παιχνιδιού – ανταπόκριση στους στόχους

Οι βασικές σχεδιαστικές αρχές και οι στόχοι που αφορούν τον κάθε χώρο διαφοροποιούνται ακολουθώντας κατά βάση 3 κατηγορίες χώρων που όλες θεωρούμε ότι ανταποκρίνονται στον αρχικό στόχο της βίωσης του χώρου ως παιχνίδι.

Ο **πρώτος τύπος** χώρων διατηρεί πολύ έντονα το στοιχείο της εξερεύνησης καθώς **οι χώροι αποκαλύπτονται σταδιακά μέσω της κίνησης** του χρήστη – περιπατητή. Η περιήγηση του χρήστη στο χώρο συνοδεύεται από **συνεχείς εναλλαγές (φωτισμού, κλίμακας, κ.α.)** που μεταβάλλουν την αντίληψη του χώρου και εντείνουν τη βιωματική σχέση του χρήστη με το χώρο.

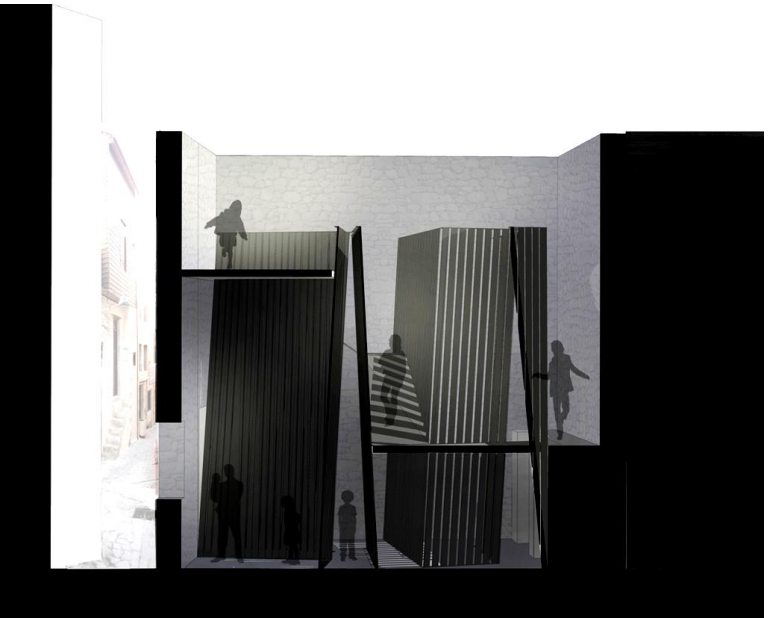

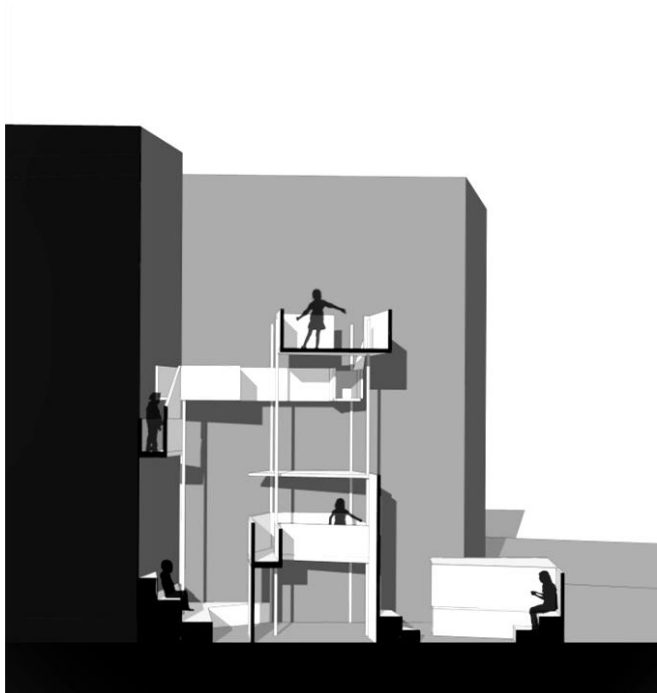

Ο **δεύτερος τύπος** χώρων δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην **μεταβλητότητα** δηλαδή στη δυνατότητα του χρήστη να **μεταβάλλει το περιβάλλον ανάλογα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες του**. Στόχος αποτελεί οι αλλαγές αυτές να έχουν ξεκάθαρη επιρροή στην δομή και την ατμόσφαιρα του χώρου έτσι ώστε οι χρήστες να μπορούν να κατανοήσουν την αλλαγή του χώρου όχι μόνο ως προς την εξυπηρέτηση αναγκών αλλά και ως παιχνίδι.

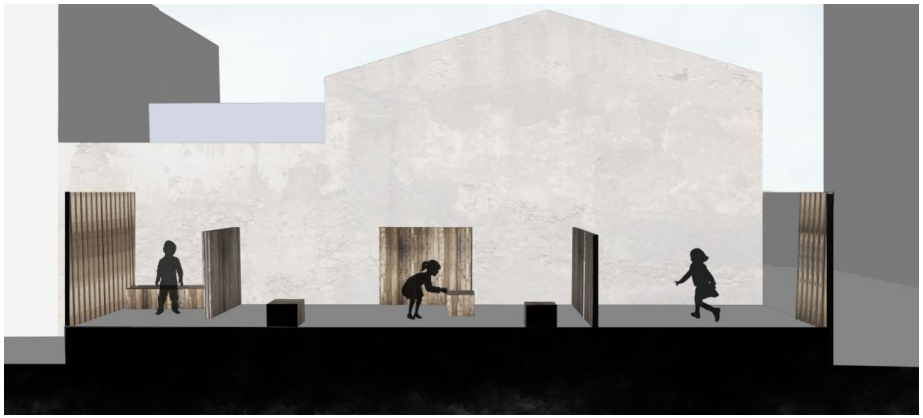

Στον τρίτο τύπο μια **επιφάνεια διαμορφώνει ποικίλους μικρο-χώρους** που μπορούν να **εξυπηρετήσουν πολλαπλά σενάρια παιχνιδιού και αλληλεπίδρασης**.

“Ο λαβύρινθος δεν έχει κέντρο 1”

Υφιστάμενη κατάσταση κτιρίων

Περιοχή: Κάτω Κουμ Καπί

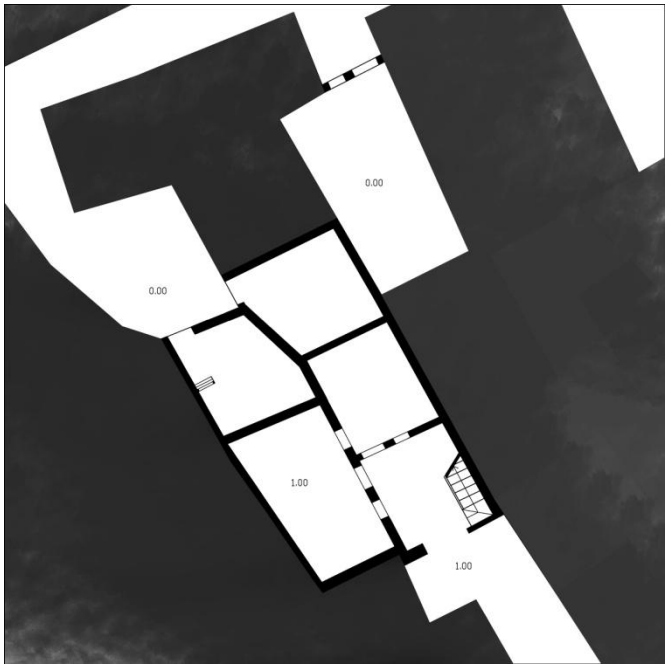

0.00
0.00
1.00
1.00

0.00
0.00
1.00
1.00

0.00
0.00
0.00
1.00
1.00
1.00

“Ο λαβύρινθος δεν έχει κέντρο 1”
Περιοχή: Κάτω Κουμ Καπί

0.00
0.00
0.00
3.80
1.00
3.80
1.00
1.00

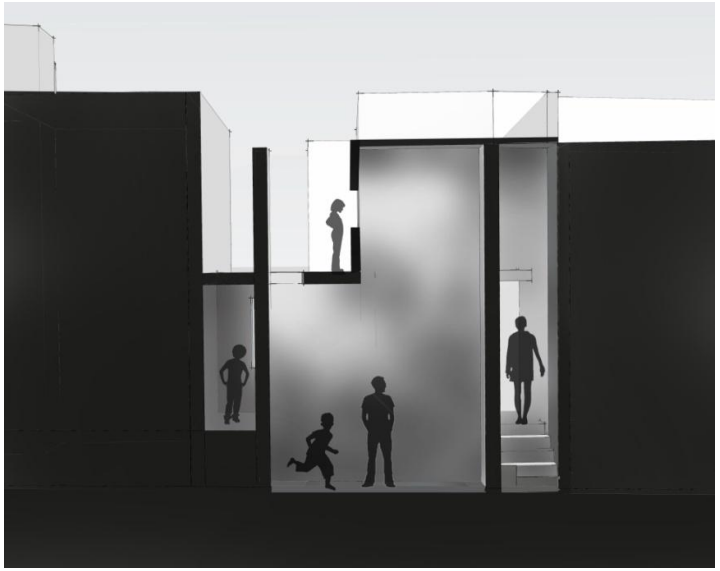

“Ο λαβύρινθος δεν έχει κέντρο 2”

Περιοχή: Σπλάτζια

Υφιστάμενη κατάσταση κτιρίου

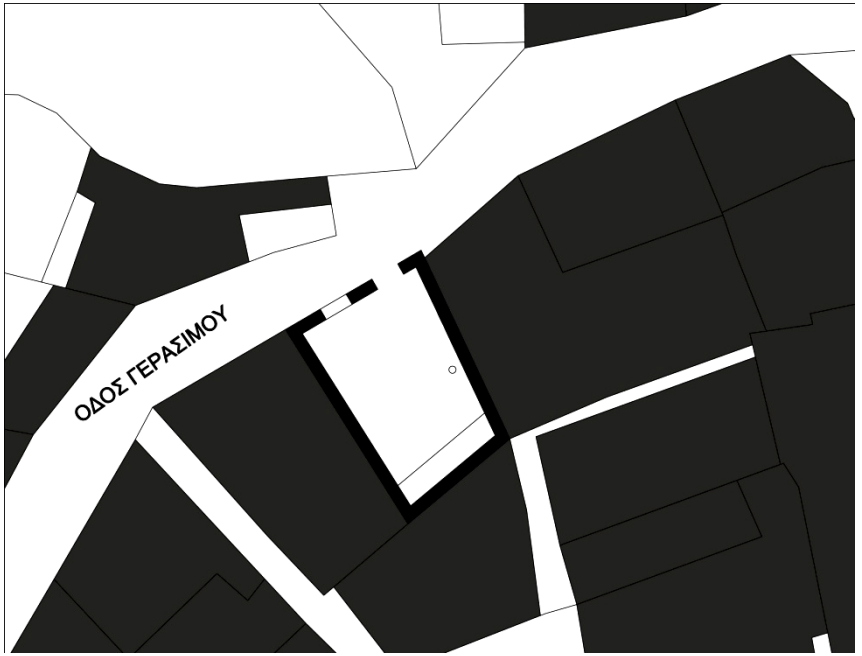

“Ο λαβύρινθος δεν έχει κέντρο 2”
Περιοχή: Σπλάτζια

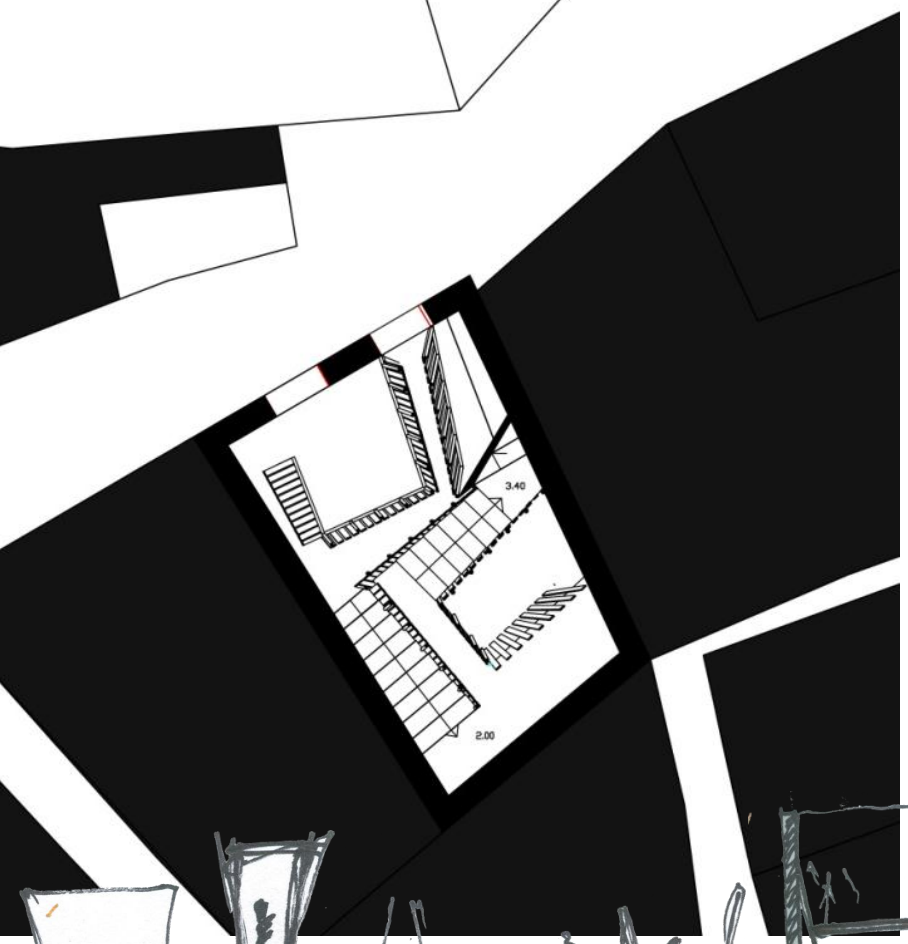

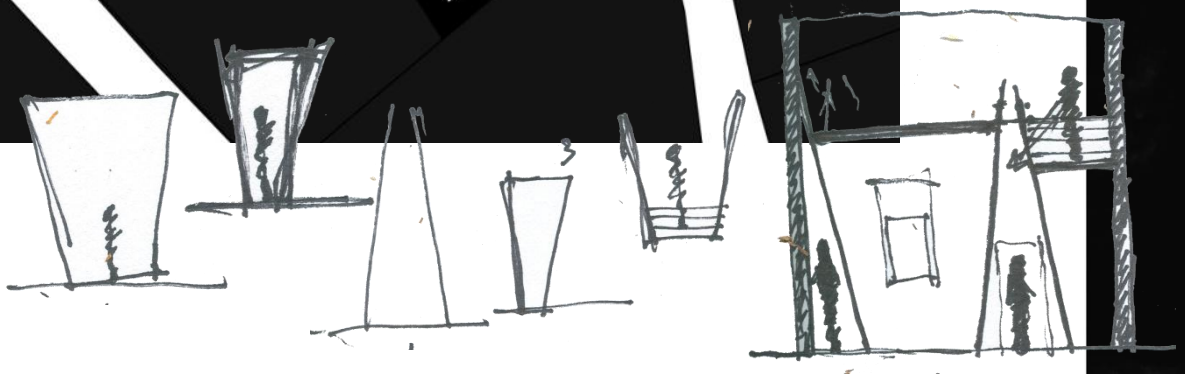

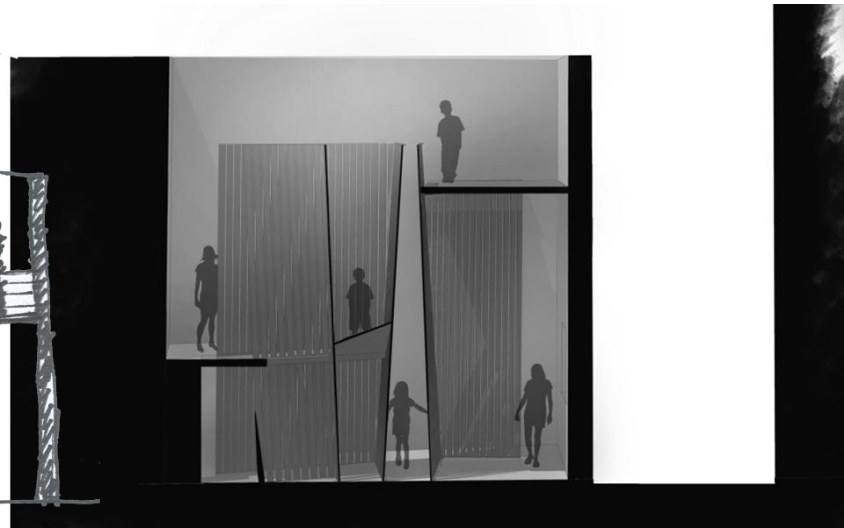

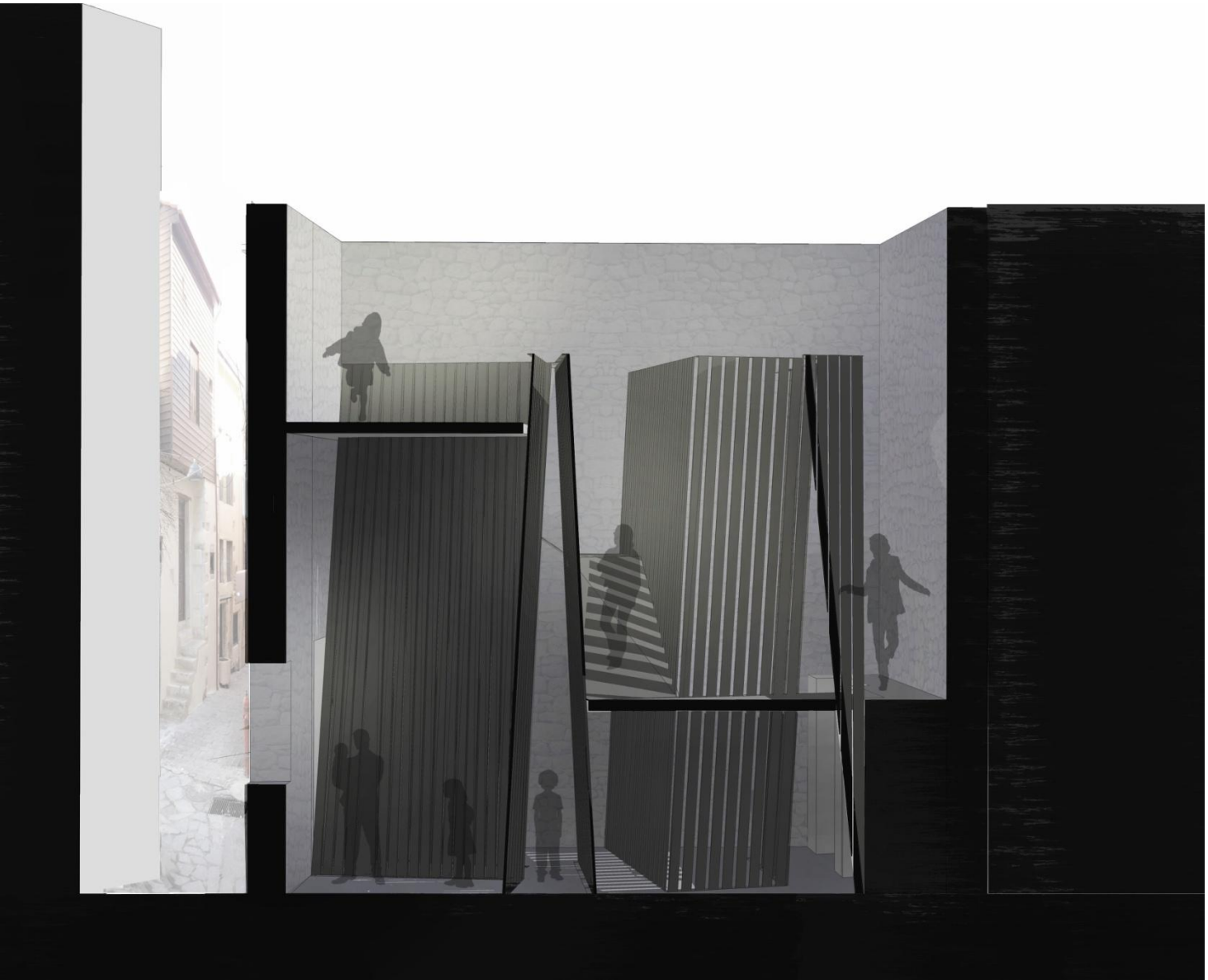

“Η Αλίκη μεγαλώνει και μικραίνει…”

Περιοχή: Άνω Κουμ Καπί

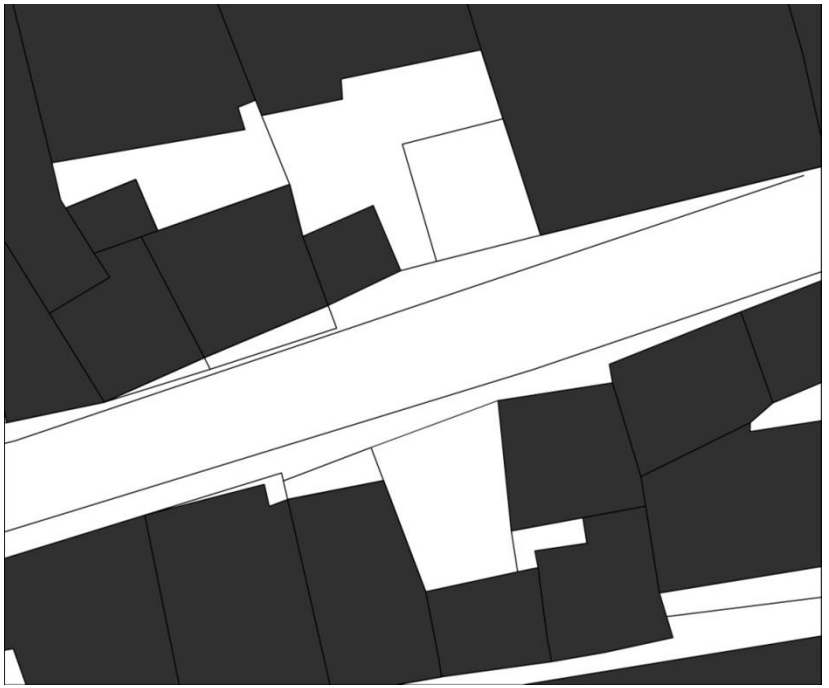

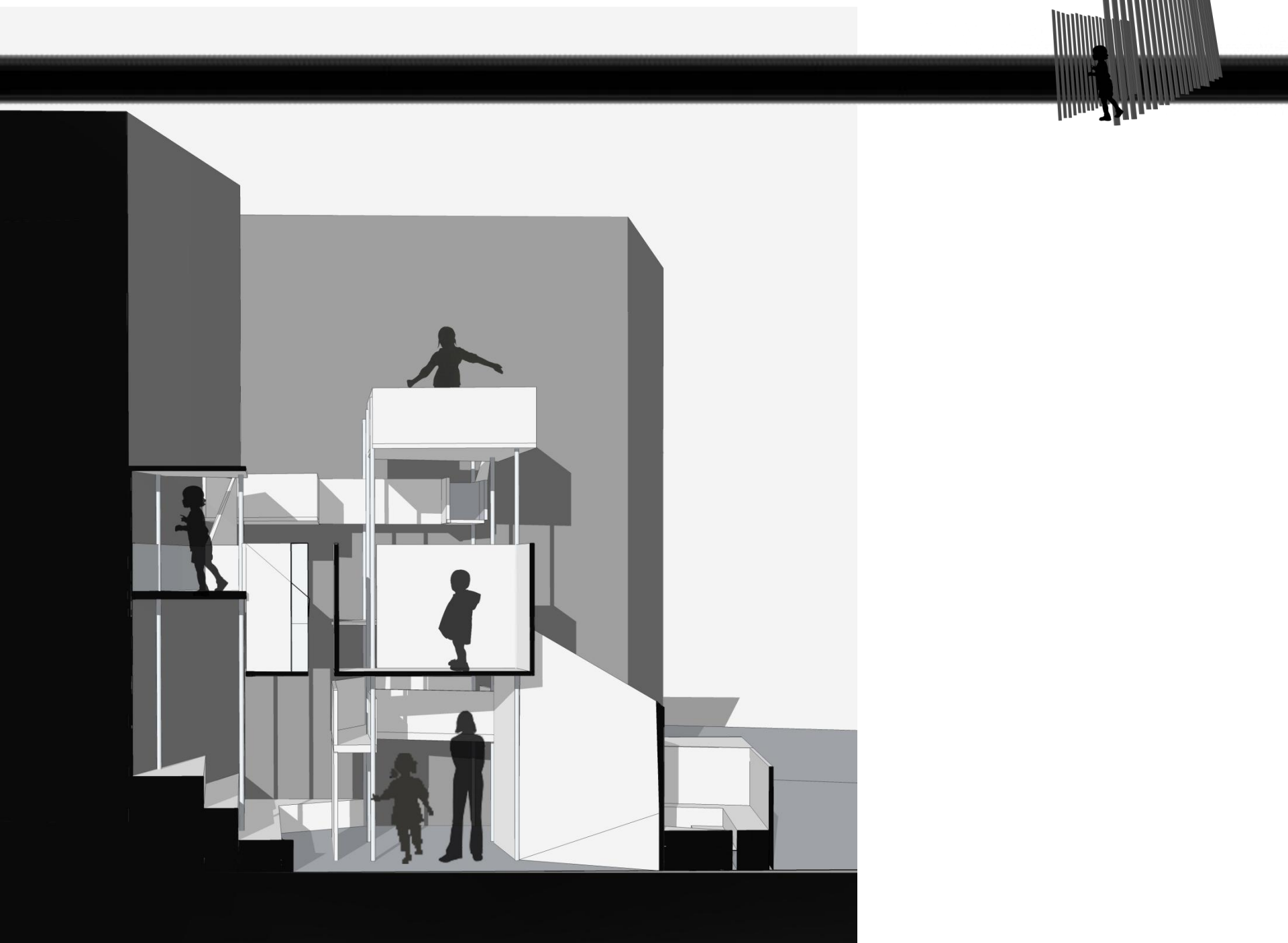

“Η Αλίκη μεγαλώνει και μικραίνει…”

Περιοχή: Άνω Κουμ Καπί

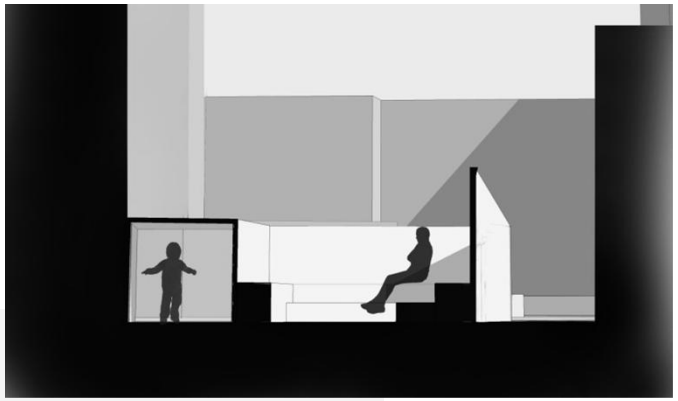

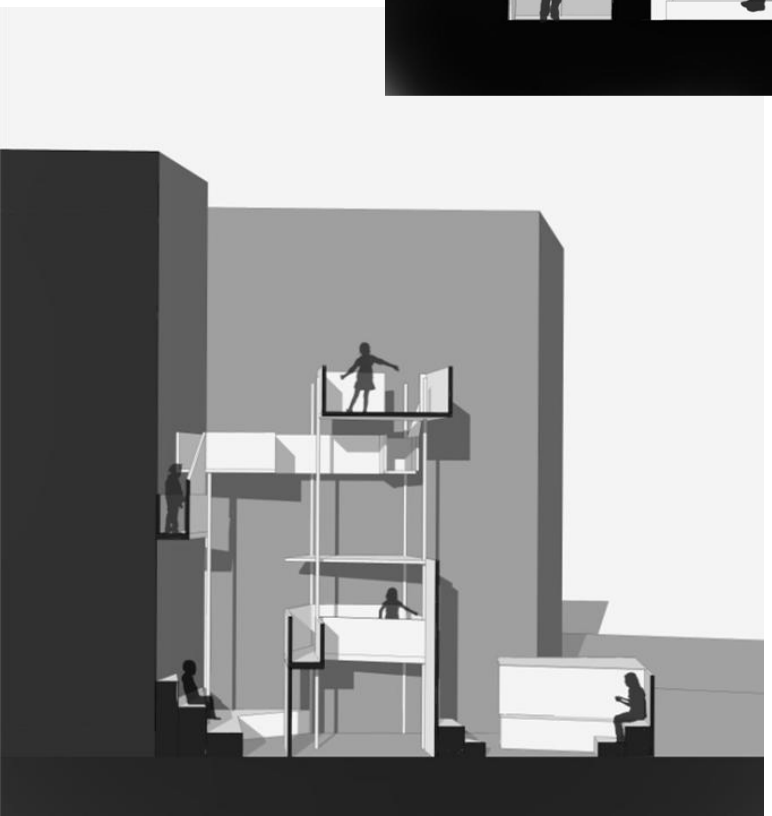

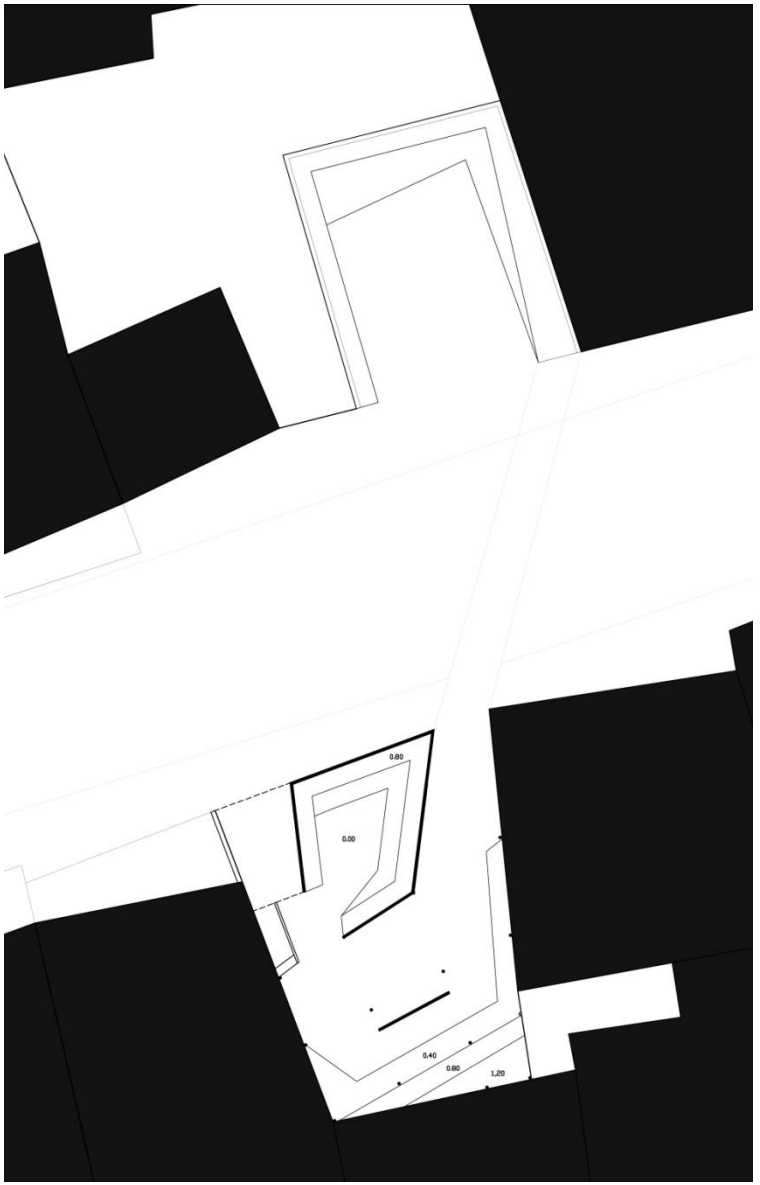

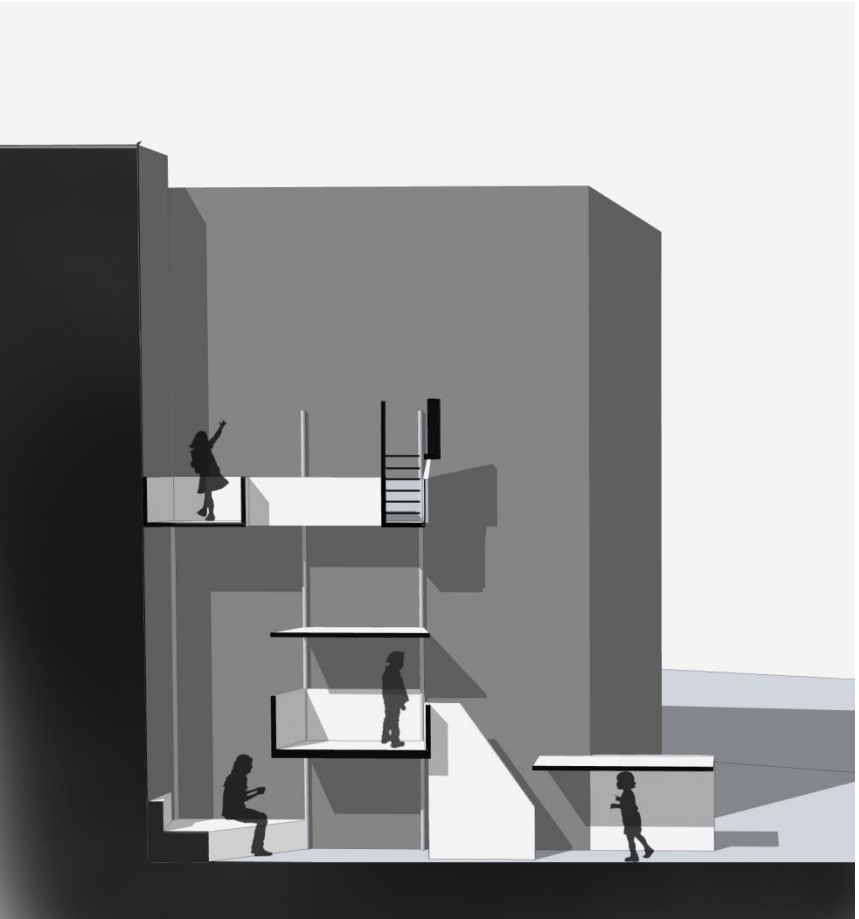

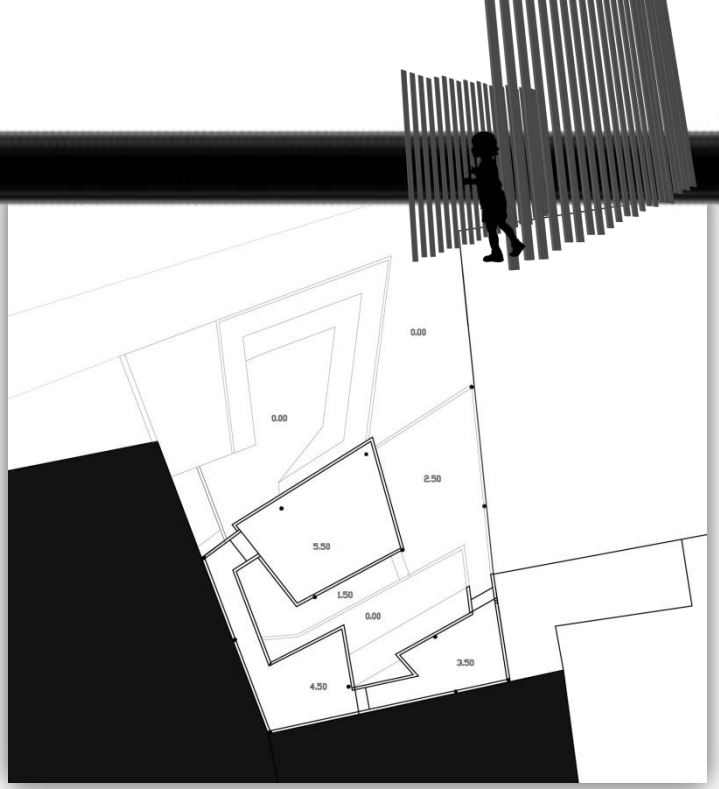
0.00
0.00
2.50
5.50
1.50
0.00
3.50
4.50

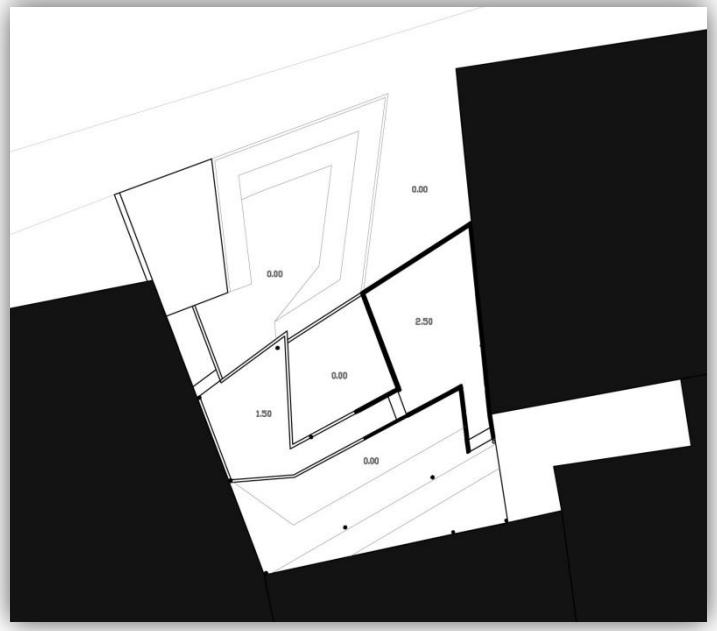
0.00
0.00
2.50
0.00
1.50
0.00

“Η Αλίκη μεγαλώνει και μικραίνει…”

Περιοχή: Άνω Κουμ Καπί

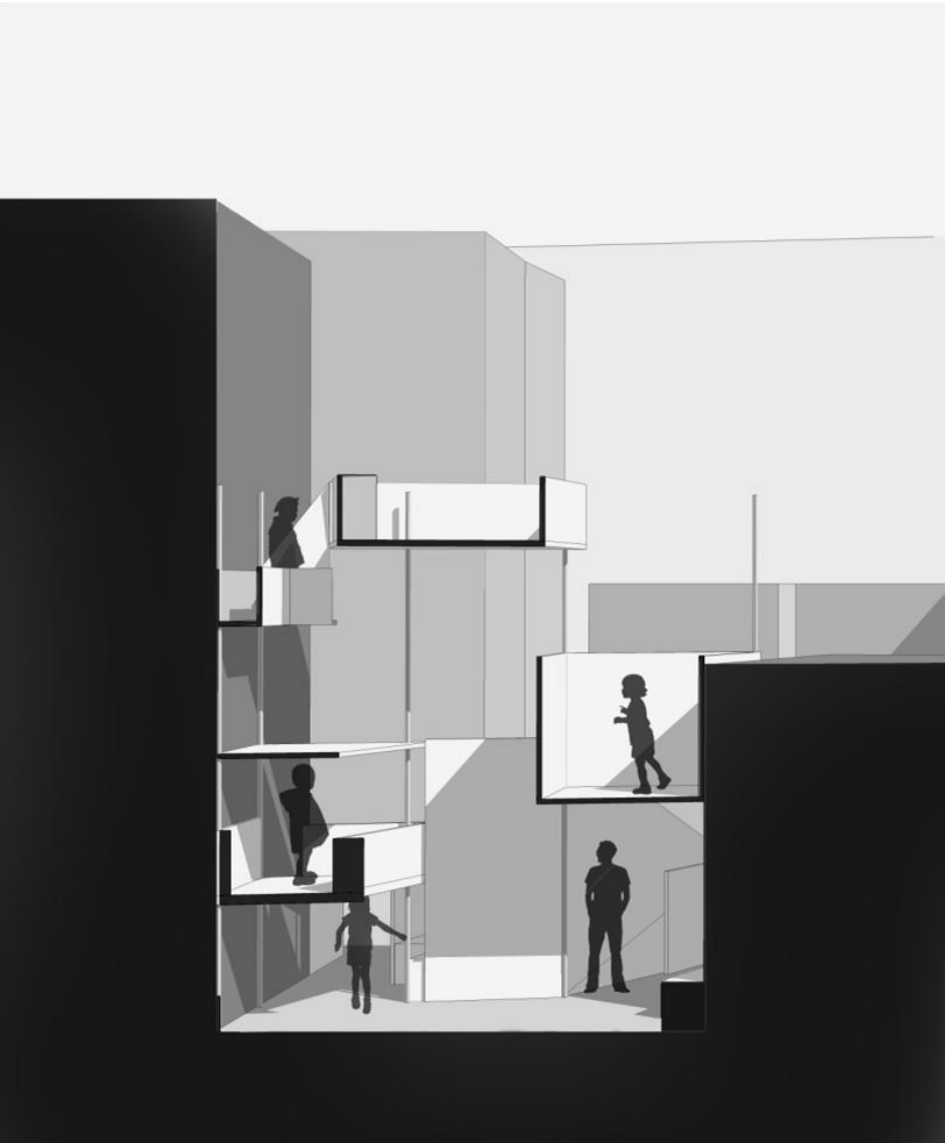

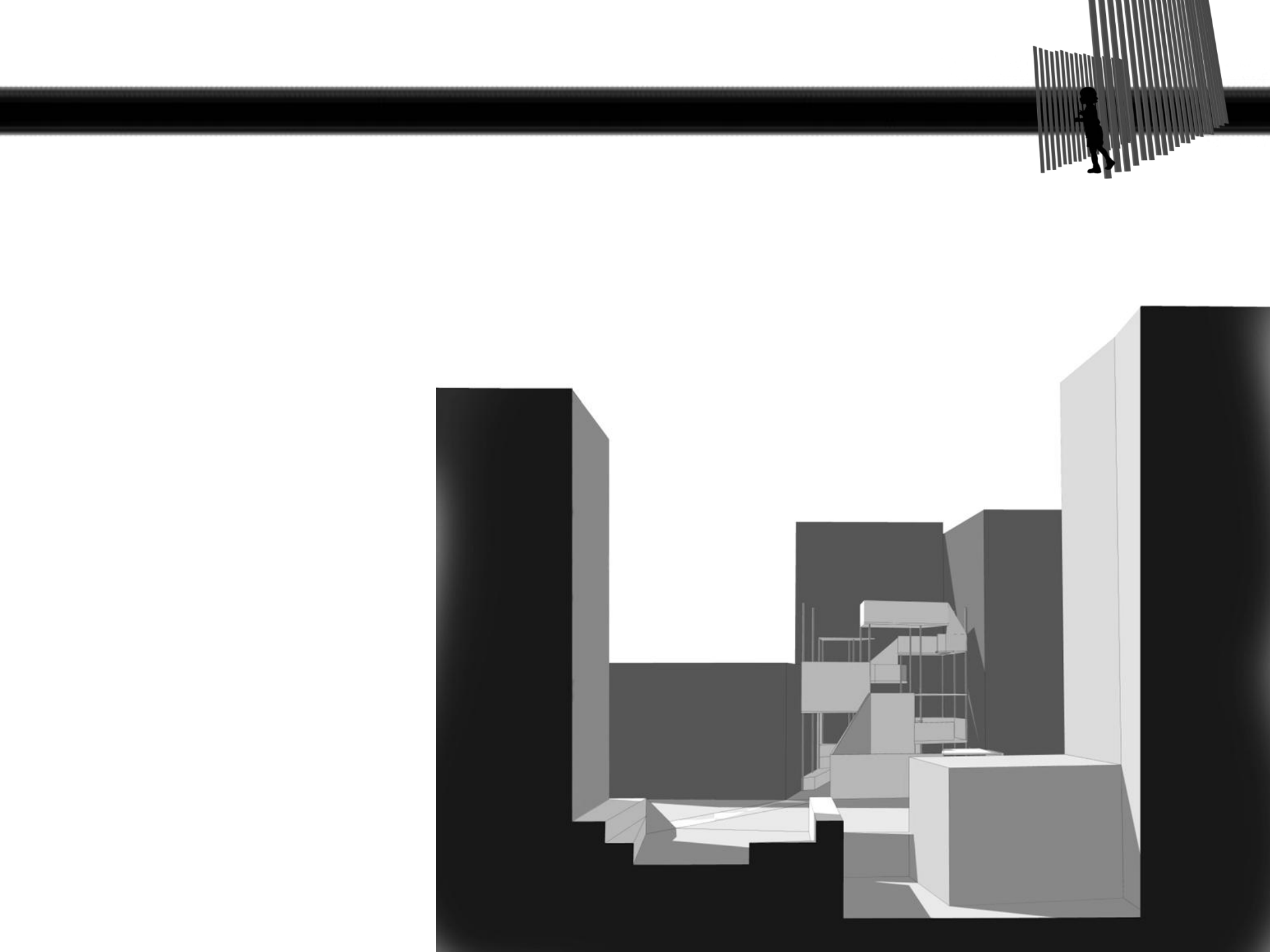

Θέατρο 1

Περιοχή: Άνω Κουμ Καπί

"Μια θεατρικότητα που δε γεννά ταυτίσεις αλλά δοκιμές, αρνήσεις μάλλον παρά καταφάσεις ρόλων, υβριδικές συνθέσεις και ανολοκλήρωτες υποκειμενοποιήσεις."

Υφιστάμενη κατάσταση χώρου

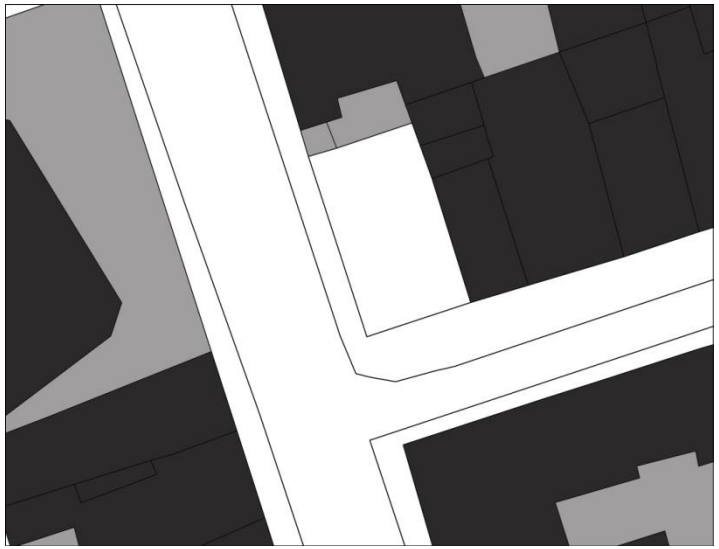

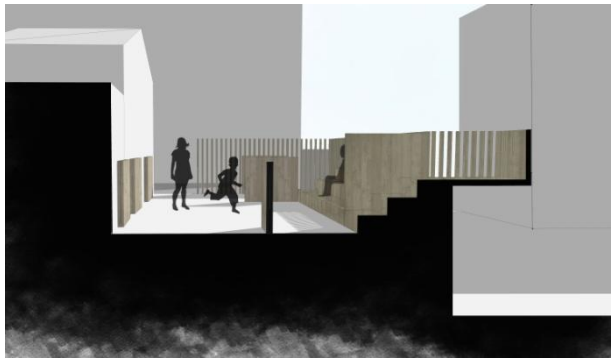

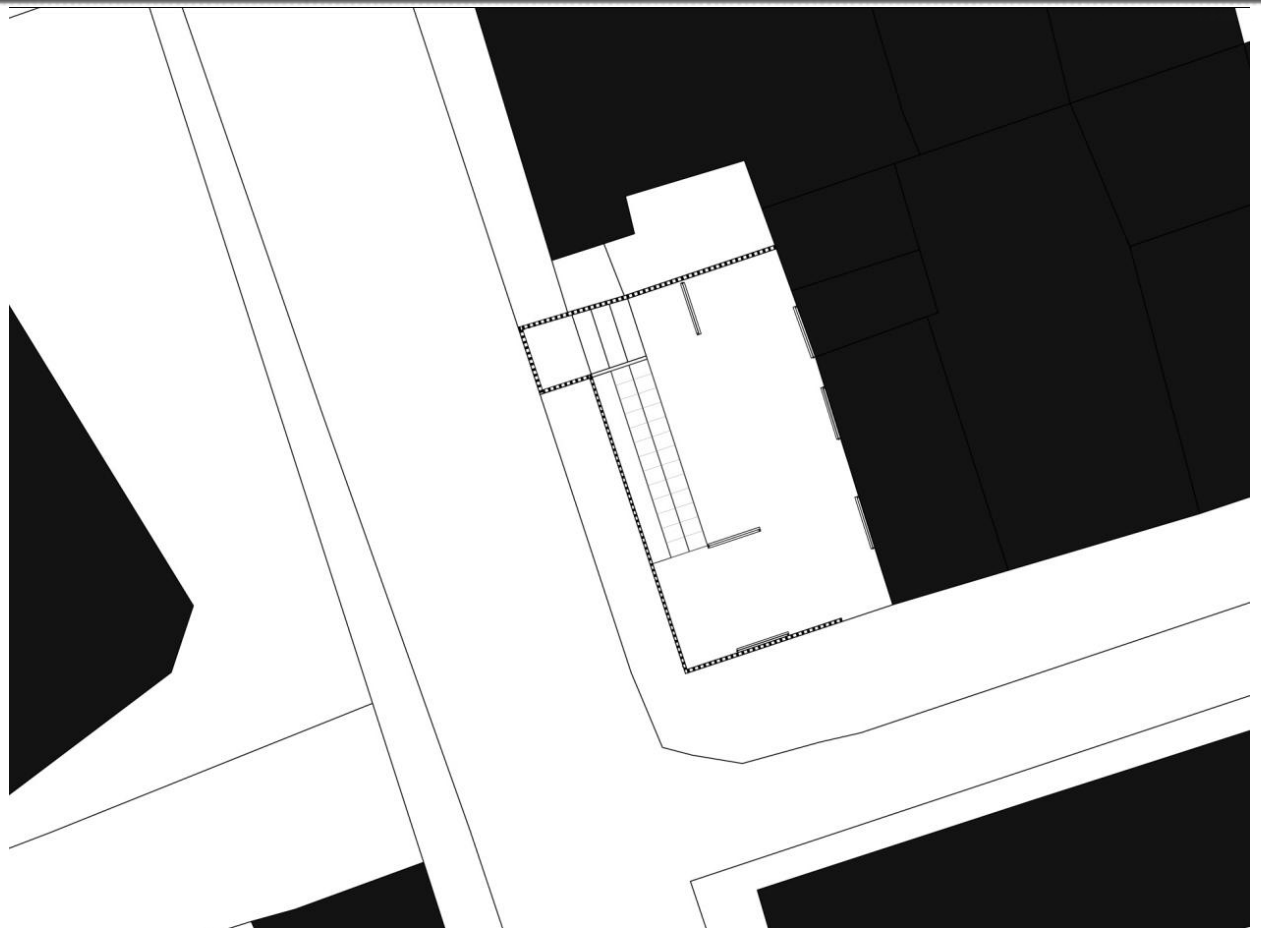

Θέατρο 1
Περιοχή: Άνω Κουμ Καπί

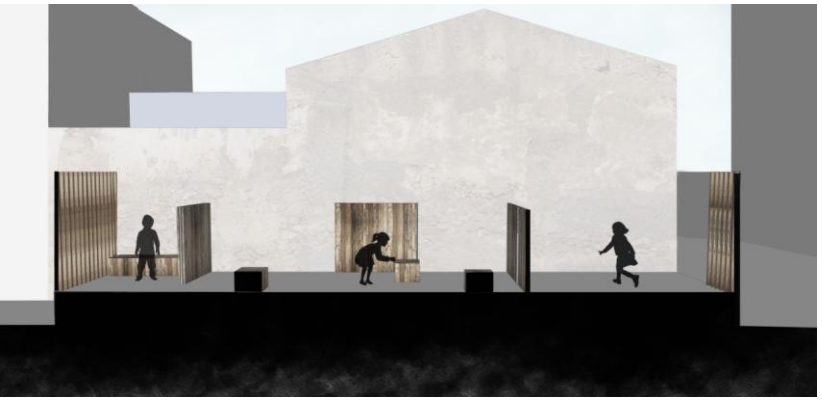

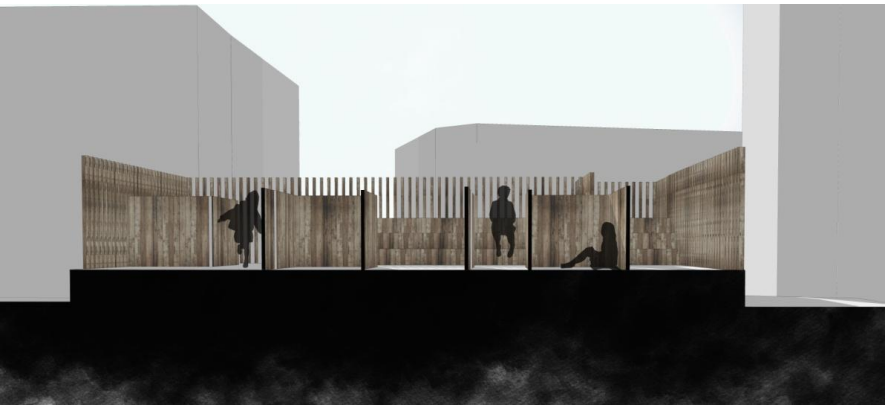

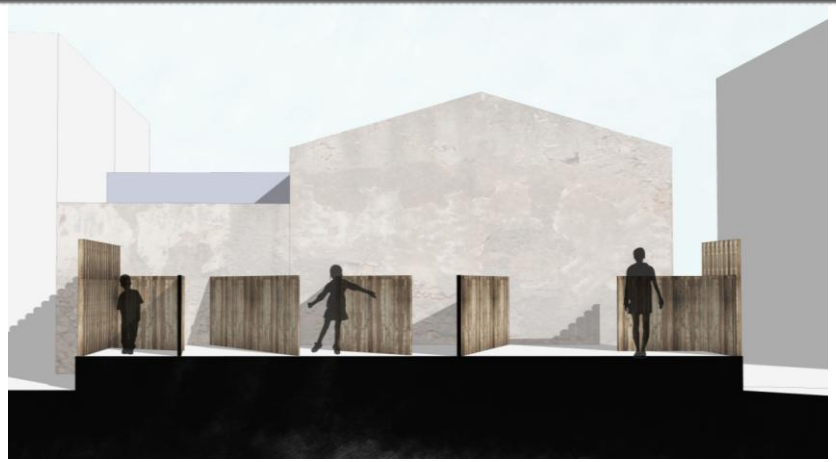

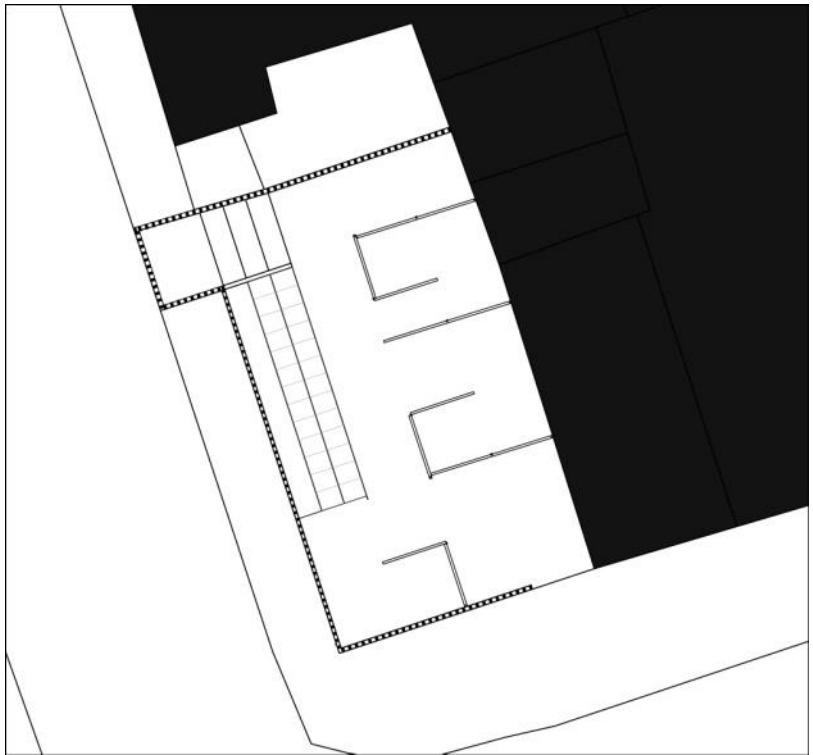

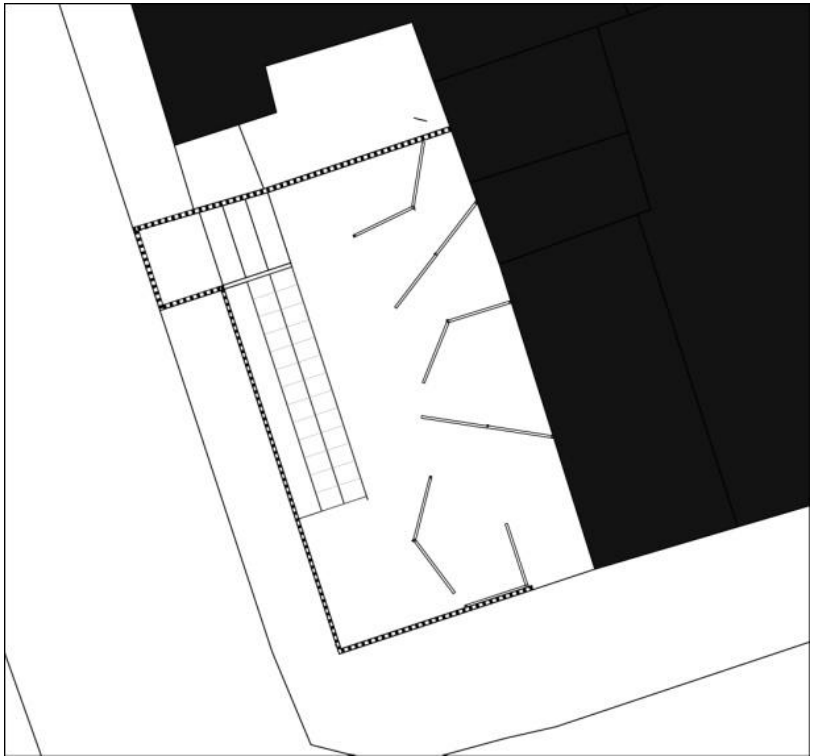

Θέατρο 2

Περιοχή: Κάτω Κουμ Καπί

Υφιστάμενη κατάσταση χώρου

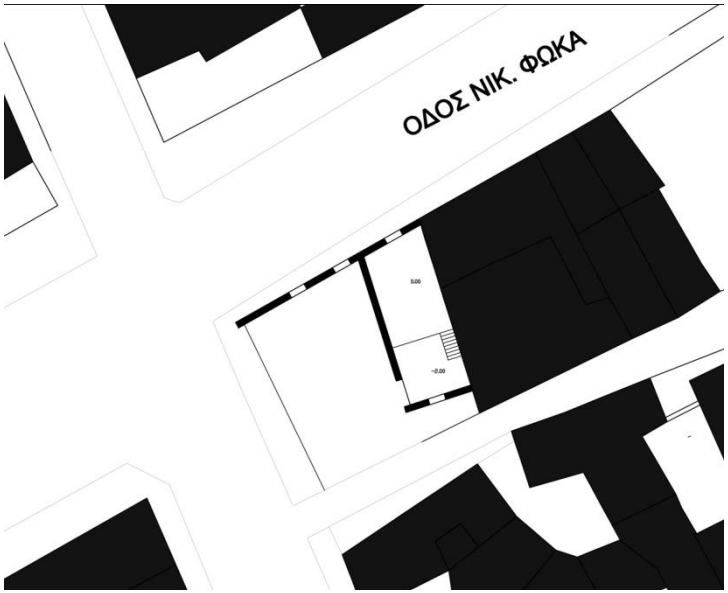

0.00
−1.20
−1.60
0.80
0.40
−2.00
−0.40
0.00
0.00
0.00
0.00
0.40
0.00
−0.40
0.00

Θέατρο 2
Περιοχή: Κάτω Κουμ Καπί

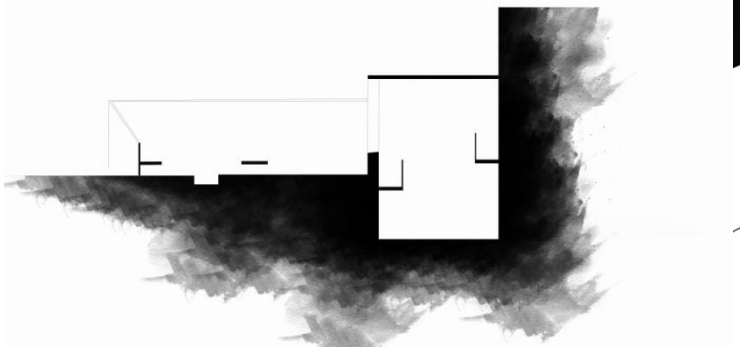

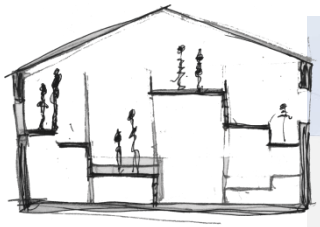

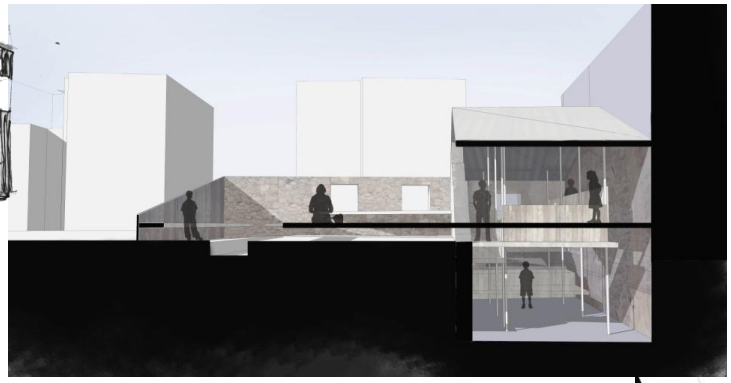

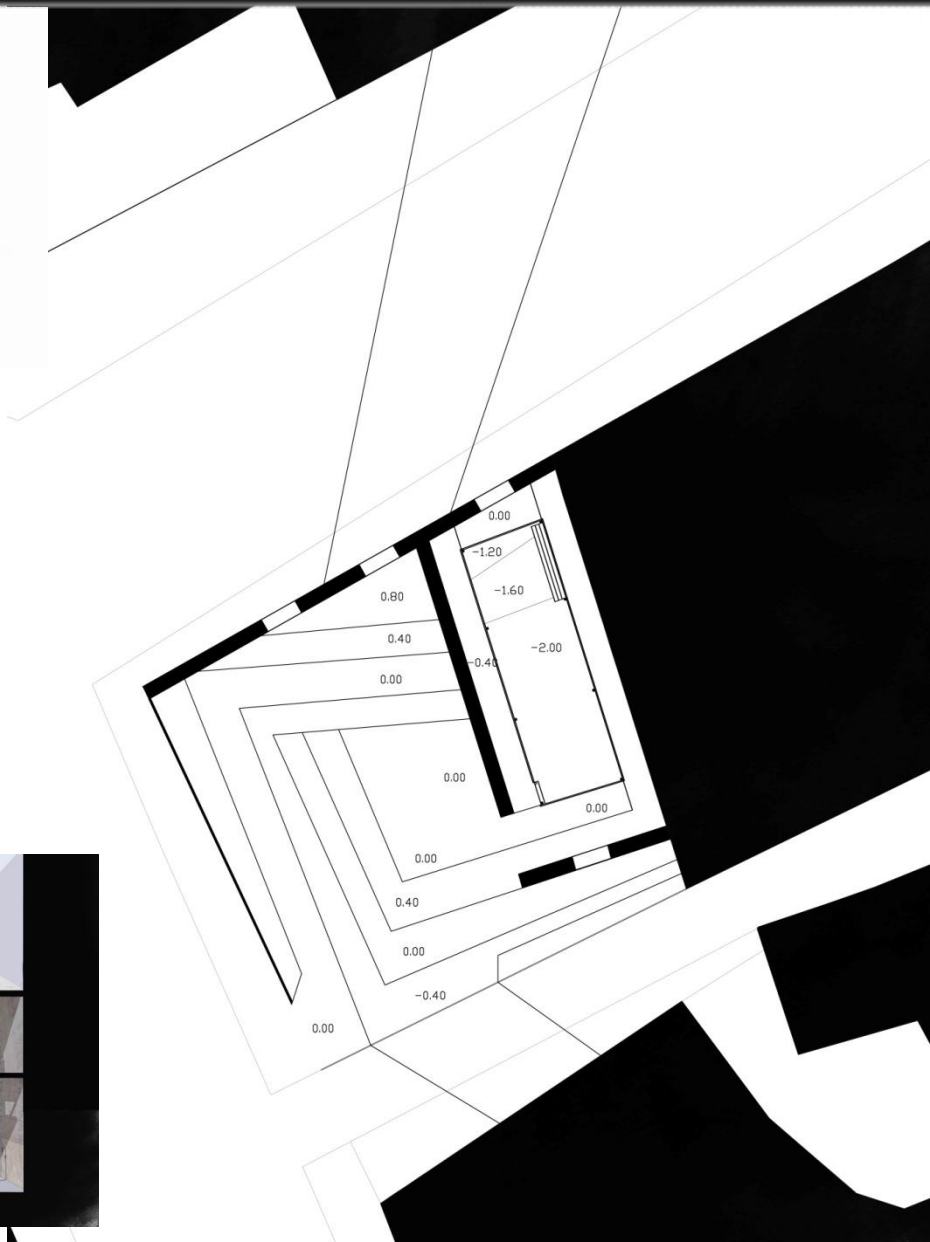

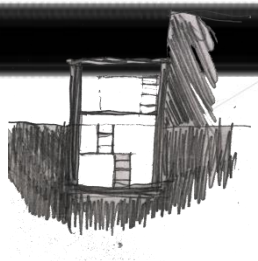

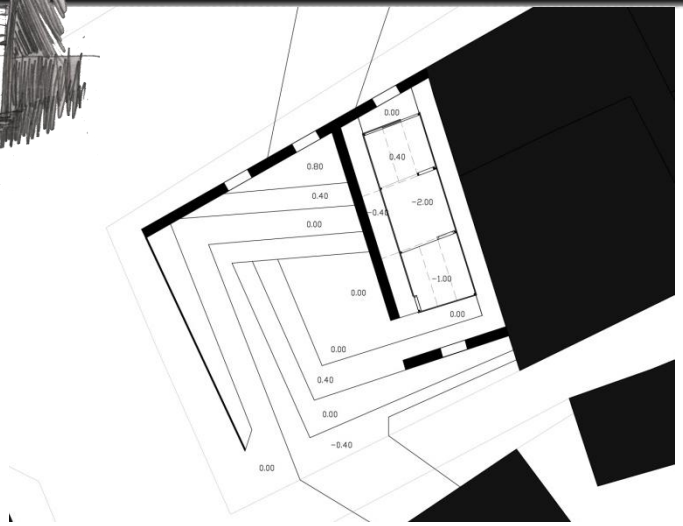
0.00
0.80
0.40
0.00
0.40
−2.00
−0.40
−1.00
0.00
0.00
0.00
0.40
0.00
−0.40
0.00

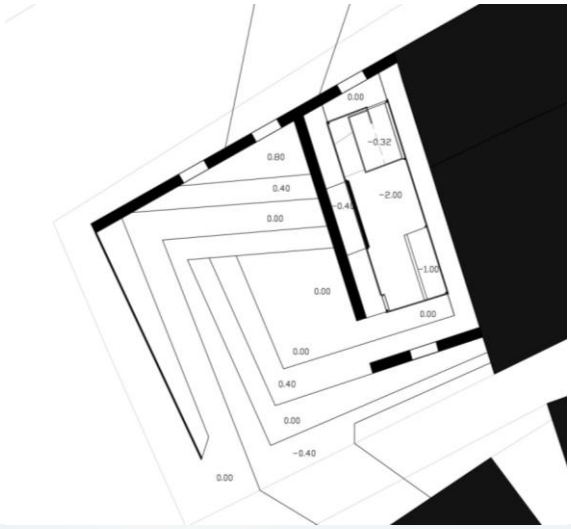
0.00
0.80
0.40
0.00
−0.32
−2.00
−0.40
−1.00
0.00
0.00
0.00
0.40
0.00
−0.40
0.00

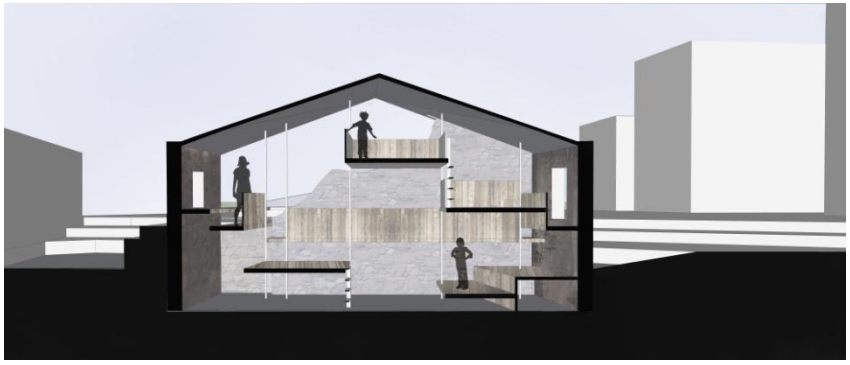

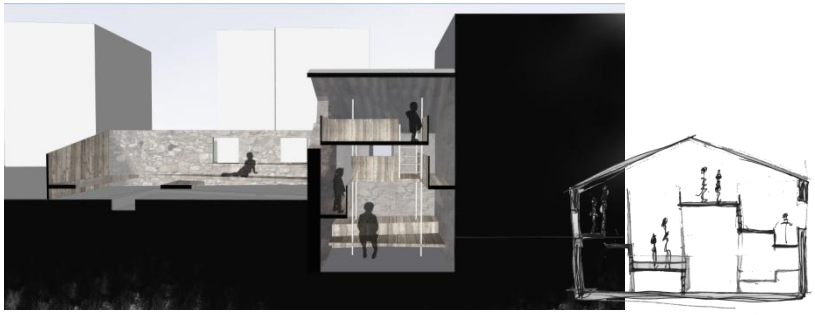

Πρισματική επιφάνια 1

Περιοχή: Άνω Κουμ Καπί

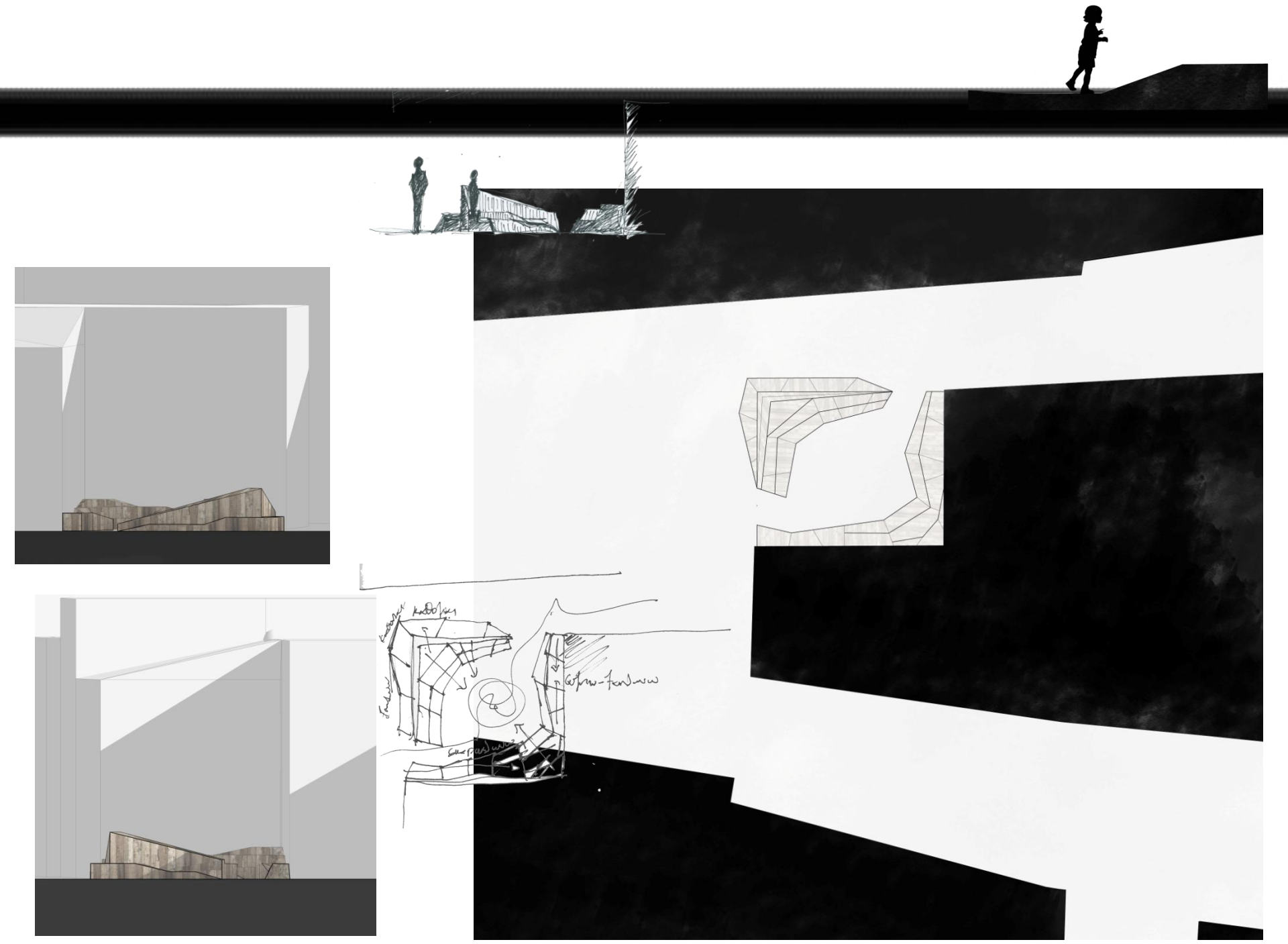

Πρισματική επιφάνια 1
Περιοχή: Άνω Κουμ Καπί

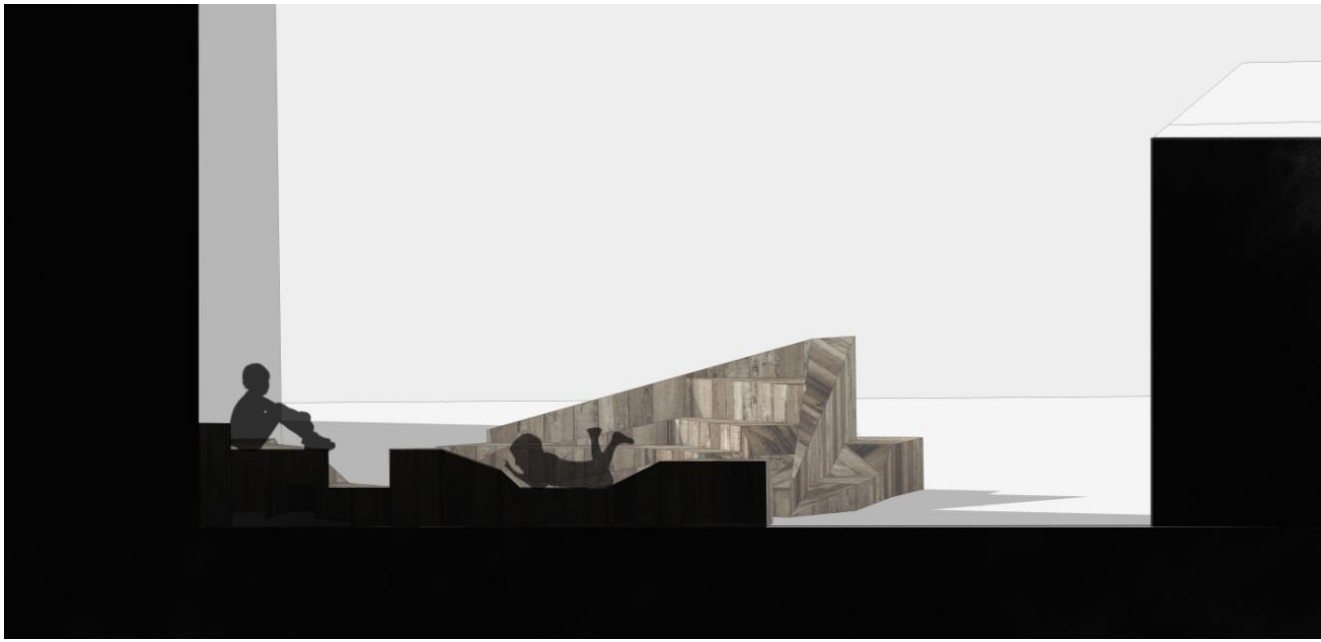

Πρισματική επιφάνια 2

Περιοχή: Σπλάτζια

Υφιστάμενη κατάσταση χώρου

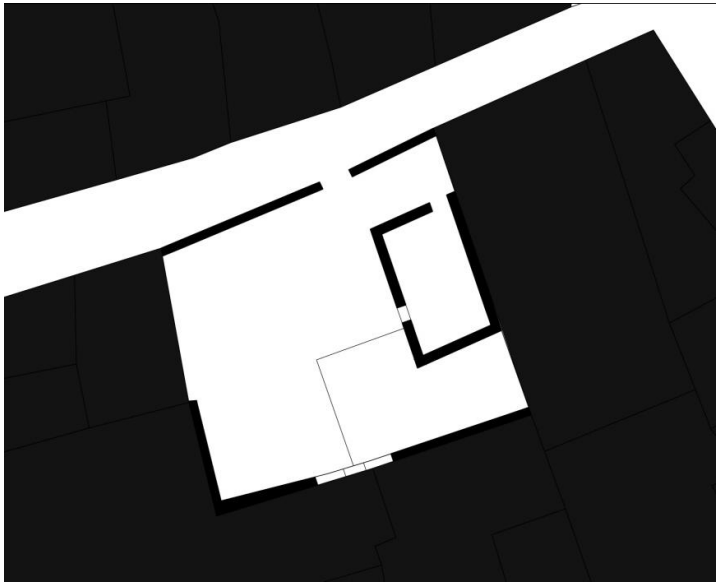

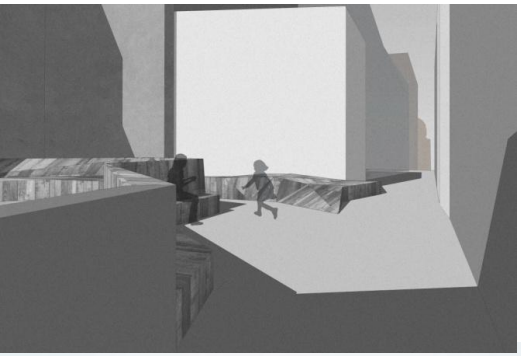

Πρισματική επιφάνια 2
Περιοχή: Σπλάτζια

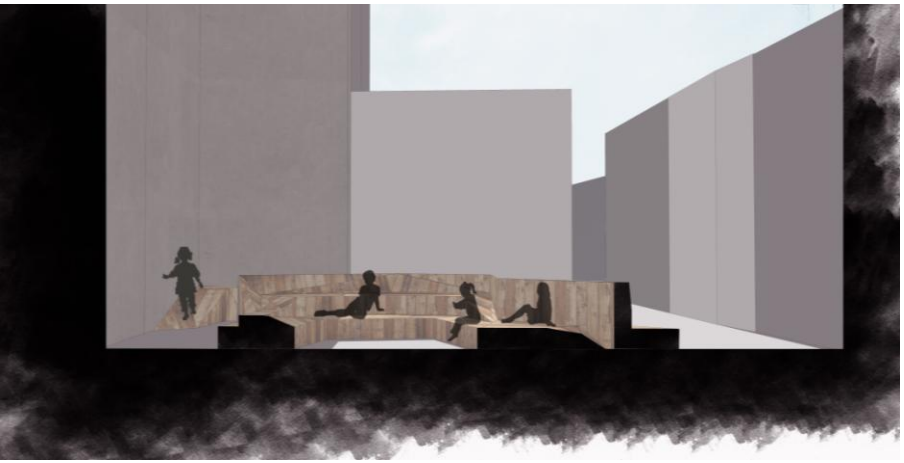

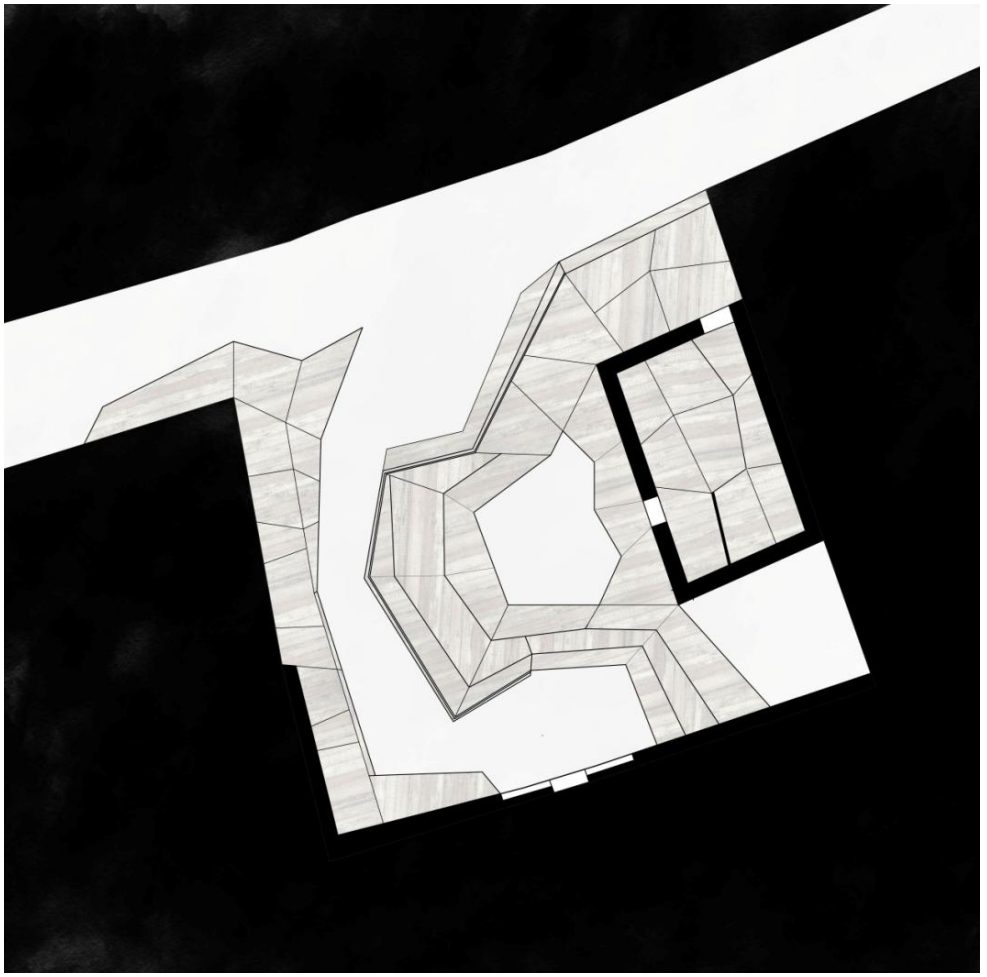

Πρισματική επιφάνια 3

Περιοχή: Μαχαιράδικα

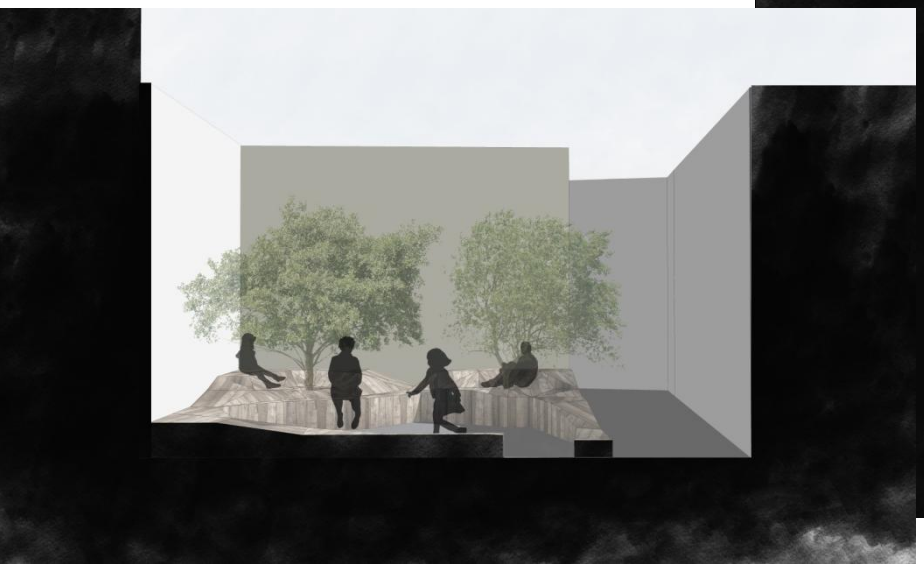

Πρισματική επιφάνια 3
Περιοχή: Μαχαιράδικα

Επέμβαση σε υφιστάμενο κέλυφος μικρής κλίμακας
Περιοχή: Μαχαιράδικα

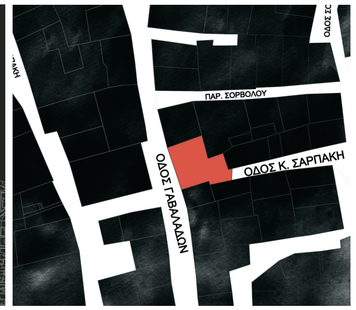

ευρύτερη περιοχή

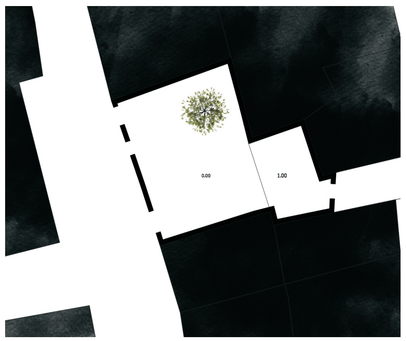

υφιστάμενη κατάσταση χώρου

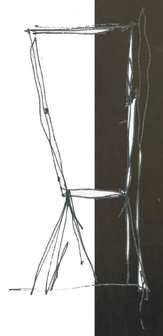

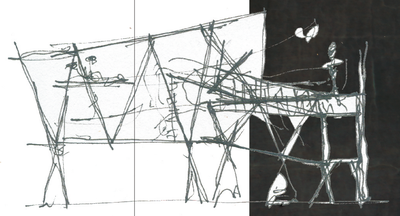

Κάτοψη / Κλίμακα 1:50

Επέμβαση σε υφιστάμενο κέλυφος μικρής κλίμακας
Περιοχή: Μαχαιράδικα

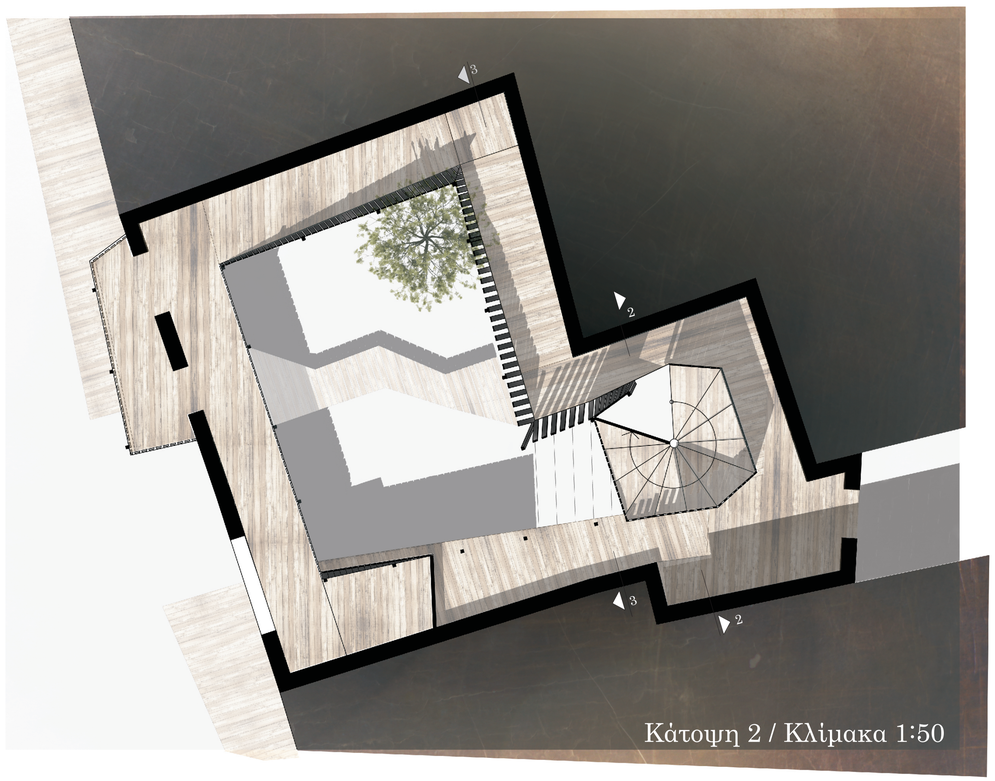

Κάτοψη 2 / Κλίμακα 1:50

Τομή 2 / Κλίμακα 1:50

Τομή 1 / Κλίμακα 1:50

Τομή 3 / Κλίμακα 1:50

Βίωση του αστικού χώρου ως παιχνίδι - Στρατηγικές επανάχρησης και ανανοηματοδότησης αστικών κενών εντός της κτιριακής ρυμοτομίας στα Χανιά.

Επέμβαση σε υφιστάμενο κέλυφος μικρής κλίμακας
Περιοχή: Μαχαιράδικα

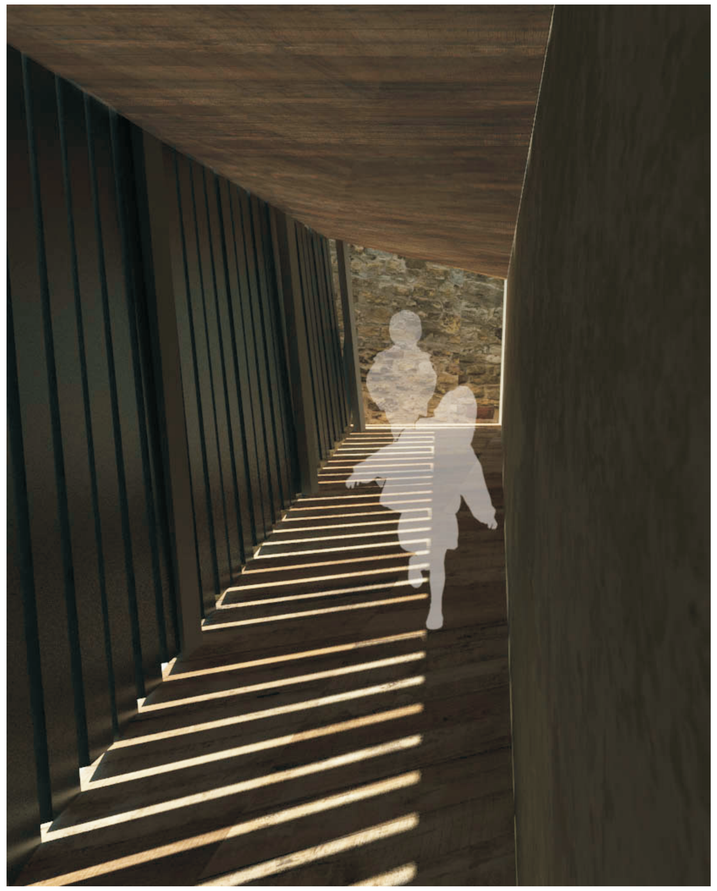

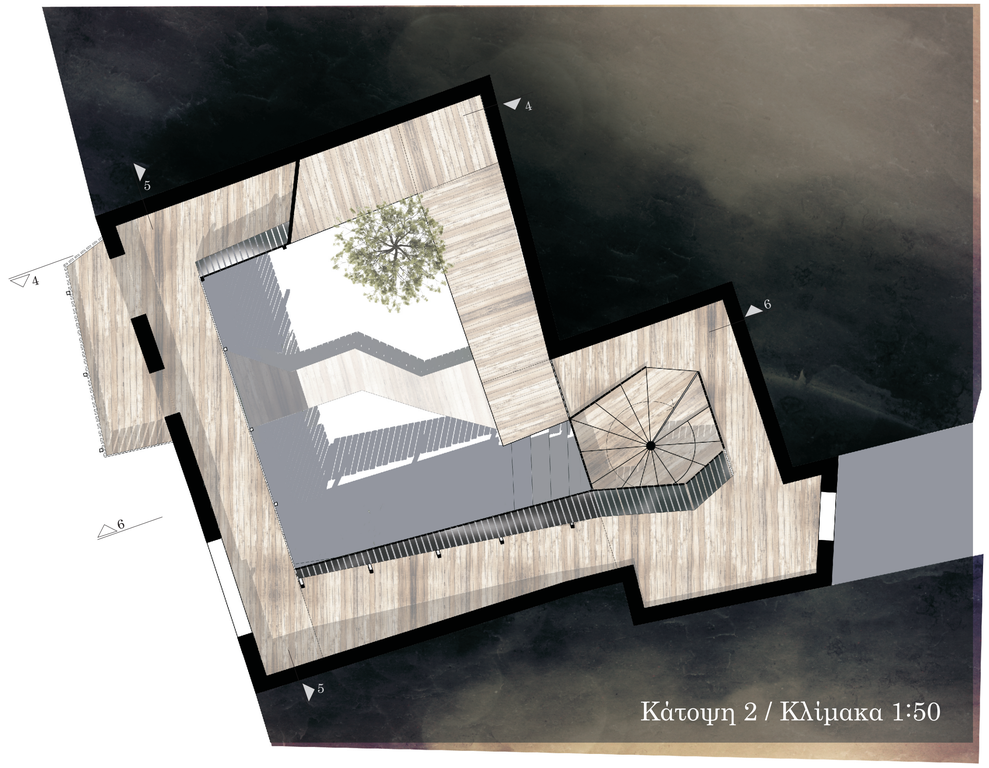

Κάτοψη 2 / Κλίμακα 1:50

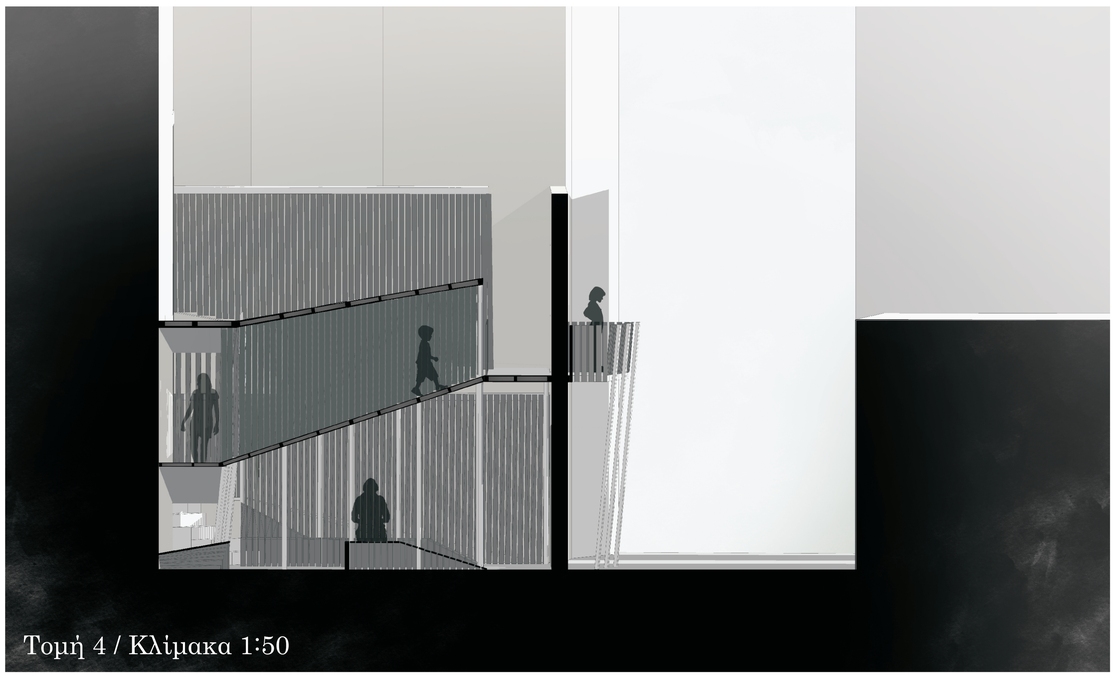

Τομή 4 / Κλίμακα 1:50

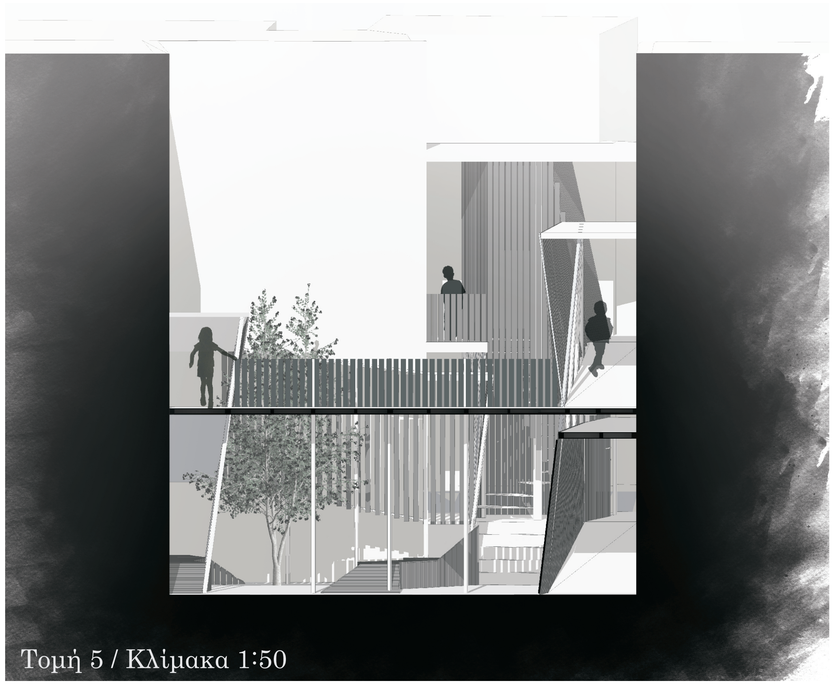

Τομή 5 / Κλίμακα 1:50

Επέμβαση σε υφιστάμενο κέλυφος μικρής κλίμακας
Περιοχή: Μαχαιράδικα

Τομή 6/ Κλίμακα 1:50

Επέμβαση σε υφιστάμενο κέλυφος μικρής κλίμακας
Περιοχή: Μαχαιράδικα

Διάγραμμα μεταβολής του ήχου κατά τη διάρκεια της κίνησης

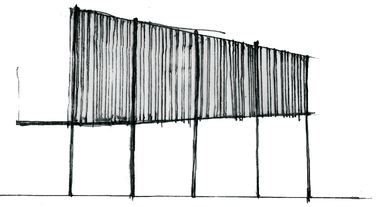

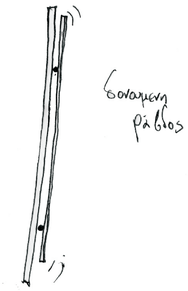

t1, t2,... tn: τυχαίοι χρόνοι

t1

t2

tn

μήκη κύματος

ένταση του ήχου

ύψηλή τονικότητα

χαμηλή τονικότητα

ύψος

απόσταση

Βίωση του αστικού χώρου ως παιχνίδι - Στρατηγικές επανάχρησης και ανανοηματοδότησης αστικών κενών εντός της κτιριακής ρυμοτομίας στα Χανιά.

Επέμβαση σε κενό χώρο εντός της κτιριακής ρυμοτομίας
Περιοχή: Μαχαιράδικα

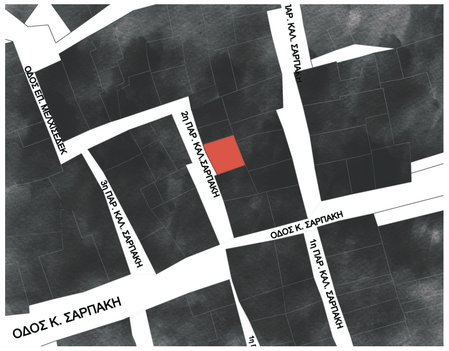

Τομή 1 / Κλίμακα 1:50

Τομή 2 / Κλίμακα 1:50

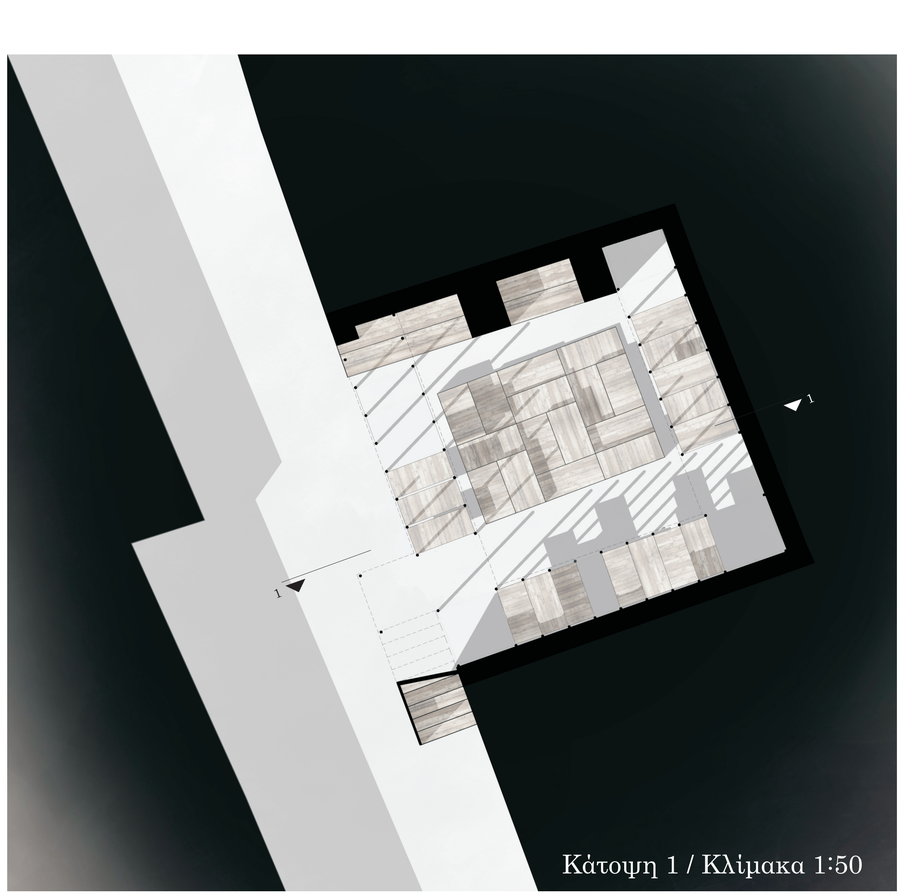

Κάτοψη 1 / Κλίμακα 1:50

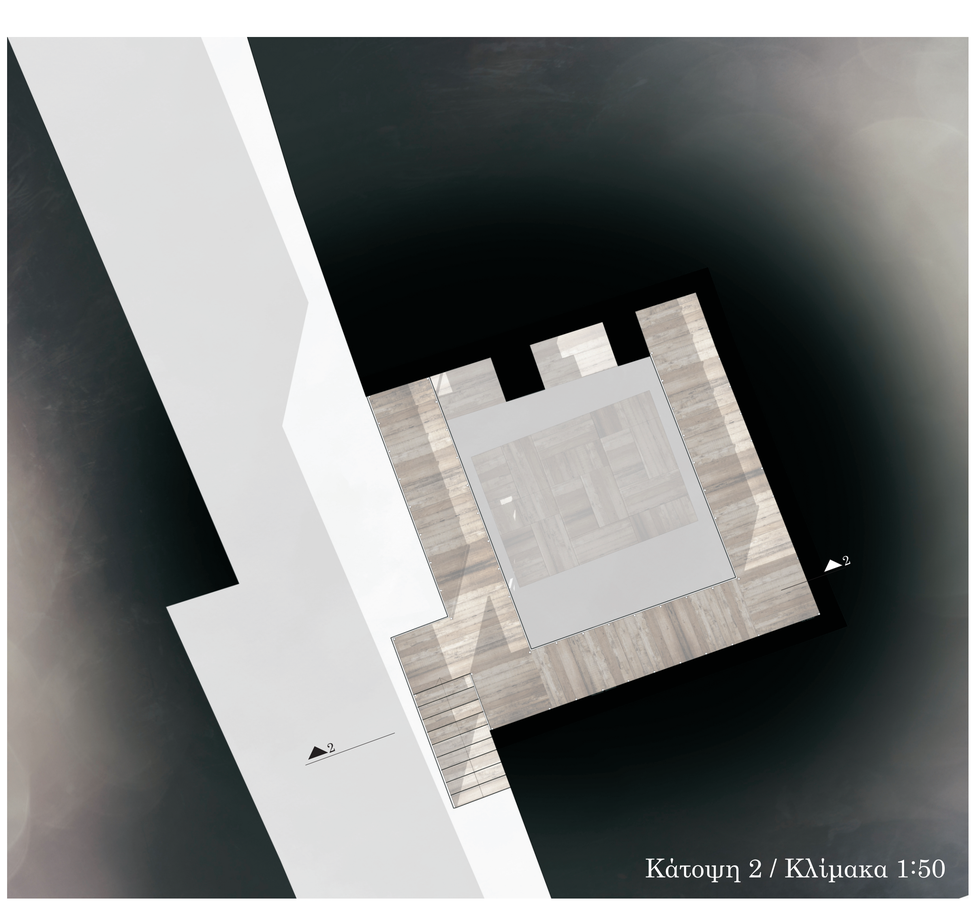

Κάτοψη 2 / Κλίμακα 1:50

Επέμβαση σε κενό χώρο εντός της κτιριακής ρυμοτομίας
Περιοχή: Μαχαιράδικα

Τομή 3 / Κλίμακα 1:50

Βίωση του αστικού χώρου ως παιχνίδι - Στρατηγικές επανάχρησης και ανανοηματοδότησης αστικών κενών εντός της κτιριακής ρυμοτομίας στα Χανιά.

Διαμόρφωση υπαίθριου χώρου
Περιοχή: Άνω Κουμ Καπί

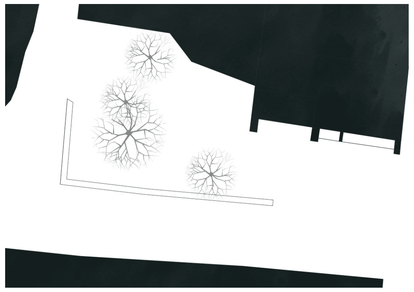

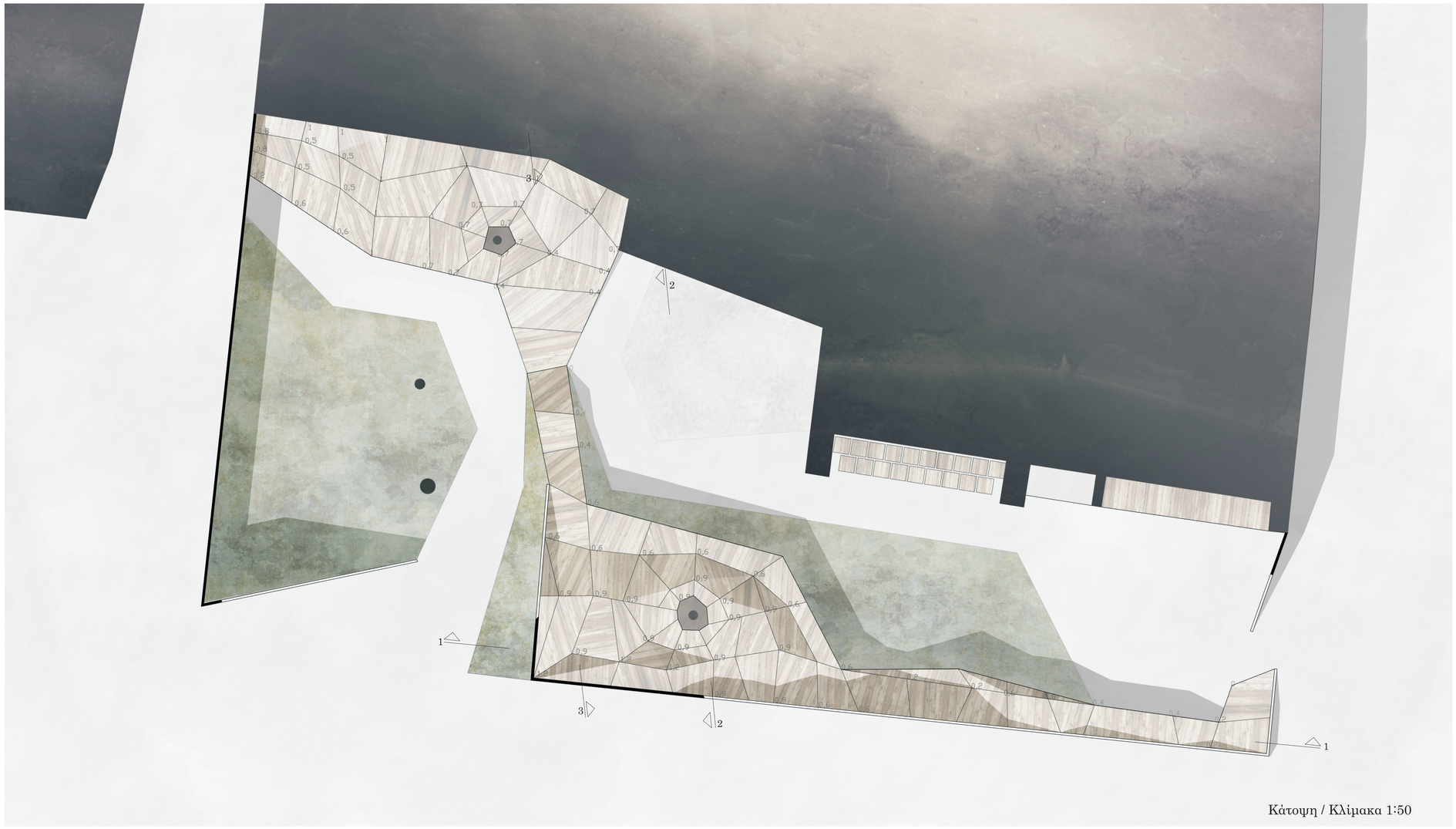

Κάτοψη / Κλίμακα 1:50

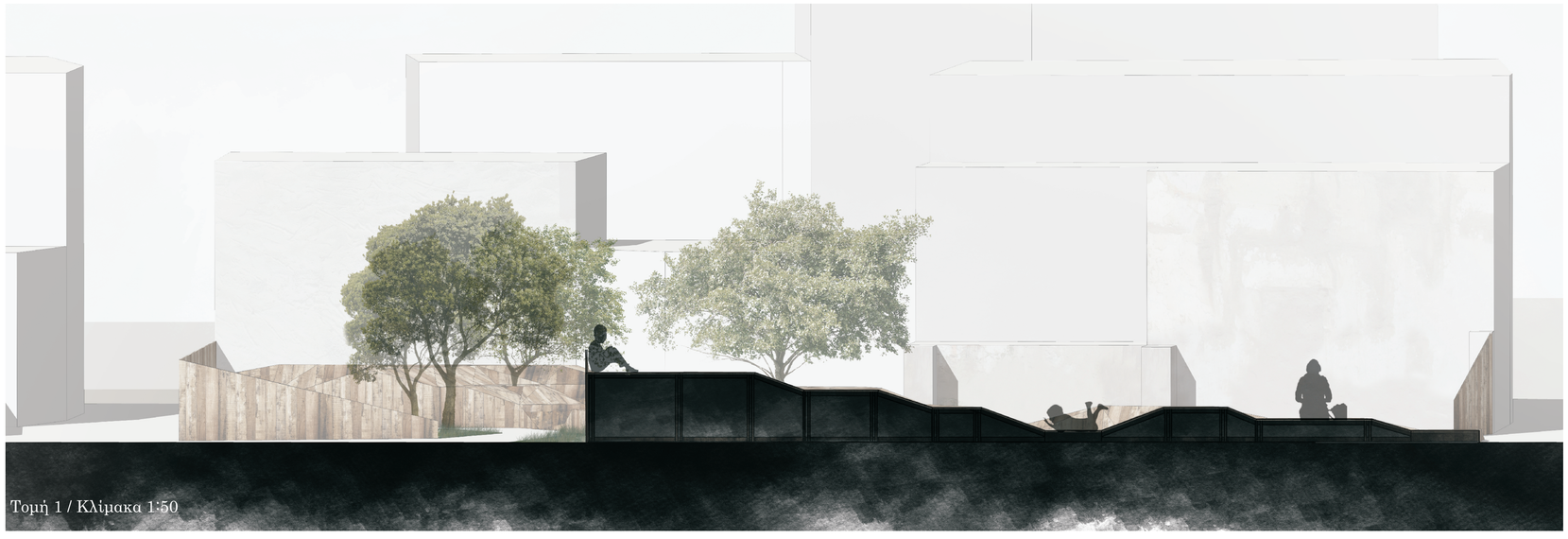

Τομή 1 / Κλίμακα 1:50

Βίωση του αστικού χώρου ως παιχνίδι - Στρατηγικές επανάχρησης και ανανοηματοδότισης αστικών κενών εντός της κτιριακής ρυμοτομίας στα Χανιά.

Διαμόρφωση υπαίθριου χώρου
Περιοχή: Άνω Κουμ Καπί

Κάτοψη / Κλίμακα 1:100

Τομή 2 / Κλίμακα 1:50

Τομή 3 / Κλίμακα 1:50

Τομή 4 / Κλίμακα 1:50

Προοπτική απεικόνιση

Βίωση του αστικού χώρου ως παιχνίδι - Στρατηγικές επανάχρησης και ανανοηματοδότισης αστικών κενών εντός της κτιριακής ρυμοτομίας στα Χανιά.

Διαμόρφωση υπαίθριου χώρου
Περιοχή: Άνω Κουμ Καπί

Βίωση του αστικού χώρου ως παιχνίδι - Στρατηγικές επανάχρησης και ανανοηματοδότισης αστικών κενών εντός της κτιριακής ρυμοτομίας στα Χανιά.